

IDIOT (DPB)

I.

Hlas: Koncem listopadu k deváté hodině ranní se plnou parou blížil k Petřubourgu vlak od Varsavy. Zrovna tálo a bylo tak sychravo a mlhavo, že se jen zvolna rozedívala. U okna jednoho vagonu třetí třídy se proti sobě ocitli dva cestující.

(ve vlaku)

Rogožin: Zebe to?
Myskin: (nezpykne ochotně) Velmi, a to je obleva. Co kdyby byl mrtz?

Rogožin: Z ciziny, co?

Myskin: Ano, ze Švýcar. Nebyl jsem v Rusku přes čtyři roky.

Rogožin: (nvidiaže a hlasitě se zasměje) To jste si užil!

Myskin: Mnoho ne. Odvezli mne do ciziny, protože jsem stonal.

Rogožin: A co vám bylo?

Myskin: Třpěl jsem nějakou podivnou nervovou chorobou, čímši jako padoucnici nebo tancem svatého Vija.

Rogožin: (záklibne se) A co, uzdravili vás?

Myskin: Ne, neuzdravili.

Rogožin: Chai! To jste jim asi nadarmo opal peníze, a my jin tu pořád větrine.

Lebeděv: Pravda pravdovuci!

Myskin: (iše a smířlivě) Ne, v méin případě se jistě mylíte. Můj lékař mi ze svých posledních peněz dal ještě na cestu sem a téměř dva roky mě sám živil.

Myskin: To za vás neměl kdo platit?

Rogožin: Vite, pan Palíšev, který mě tam vydržoval, před dvěma lety zemřel, psal jsem potom své vzdálené příbuzné generálové Jeparčinové, ale nedostal jsem odpověď.

Myskin: A dovolte, s kým mám tu časi?

Myskin: (pochotově) Kniže Lev Nikolajevič Myskin.

Lebeděv: Kniže Myskin? Neznám, prosím. S knižay Myskinovými se už vůbec nikde nesetkáváme, ani se o nich nemluví.

Myskin: Jak by ne! Mimo knižata Myskinové vůbec neexistují. Jsem, tuším, poslední.

Lebeděv: Vlastně ani nevím, jak se generálová Jeparčinová dostala mezi Myskiny. Také je poslední svého druhu...

Lebeděv: (vybuch smíchem, usměje se i roztržitě) Rogožin! poslední svého druhu. Vy jste tomu dali!

Myskin: (udíveně se omlanuvá) ujišťuji vás, vůbec jsem to tak nechítl říci.

Lebeděv: (veselě) VŠak rozumíte, však rozumíte.

Rogožin: Znáte Rogožinovy?

Myskin: Ne, neznám, vůbec ne. Já přece v Rusku málokoho znám. Jste vy Rogožin?

Rogožin: Ano, jsem Parten Rogožin.

Lebeděv: Parten? Snad ne právě z té rodiny Rogožinových...

Rogožin: (nevěle ho přeráží) Ano, z té, právě z té!

Lebeděv: (ustrně, podlézavě) Tedy vskutku policie Semjona Parfenyče Rogožina, váženého měšťana, který se před měsícem odebral na věchnost a zanechal po sobě dva a půl milionu v hotovosti?

Rogožin: Jak to víš (ani se přitom na Lebeděva nepodívá, le knižati) pravda je taková, že mi otec před měsícem zemřel a já že teď jedu domů ze Pskova div ne bos.

Lebeděv: A teď vám spadne do klína milionek, přinejmenším milionek, propánkrátel!

Rogožin: Vida ho, nic ti nedám, nic, i kdybys kolena mě tancoval třeba týden!

Lebeděv: Nedávej! Jen tak na mě! Nedávej! Ale uarcovat budu, křepci! Dopřej mi tu radost!

Rogožin: Třil! (obrací se k Myskinovi) před pěti týdny jsem jako vy, s pouhým

uzlíčkem, utekl od rodičů do Pskova k tetě, tam jsem ležel v horečce a otec mezi tím umřel. Klepla ho papka. Věčná s láva nebožtíkovi, ale předtím mě div k smrti nebhil!

Lebeděv: Kvůli Nastasje Filipovně?

Rogožin: Ty ji přece neznáš!

Lebeděv: I znám. Koho Lebeděv nezná! Nemí to právě ta Nastasja Filipovna, kvůli níž

vám váš otec ráčil dát ponaučení kalinovou holi, tudíž Nastasja Filipovna Baraškovová, možno říci urozená dáma, taktéž svého druhu knižna, která žije

s jistým Tockym? Onen Tockij, muž asi pěkapadesátiletý, těšící se nejvlivnějším známostem a neobyčejnému bohatství, a tudíž důvěrně spříazlen s generálem Jeparčinem... a ten má tři dcery na věčvání - Alexandru,

Adelaidu a Aglaju. Nejstarší, Alexandře, bylo před pár dnů pětadvacet let a téměř soukásně Tockij, opěi projevil svou dávnou touhu po ženitbě.

Lebeděv: Nejstarší, Alexandra, by snad neodmítla, jenže Nastasja Filipovna...

Rogožin: Co?

Lebeděv: Tockij se bojí... dalšího skandálu... Nebude mít kind, dokud se Nastasja

Filipovna sama za někoho neprovdá.

Rogožin: A Nastasja Filipovna... Co Nastasja Filipovna?

Lebeděv: Snad s ní mluvili...

Rogožin: A koho si má vzít?

Lebeděv: Padlo jedno jméno...

Rogožin: Kdo?

Lebeděv: Mladý mntz z velmi vážené a dobré rodiny, sekretář generála Jeparčina... Gaša Ivoglin...

Rogožin: Ganka! A co Nastasja?

Lebeděv: Prohlásila, že se nechtí být mltim vázána a že si od svatvy, jestliže k ní dojde,

vyhrazuje právo říci ne.

Rogožin: Vida ho, převit zatracená, doopravdy všechno ví.

Lebeděv: Všechno ví! Lebeděv všechno ví!

Rogožin: Já tehdy, kniže, v otcově předloiském utkáku přebíhal Něvsky a ona zrovna

vycházl z obchodu a naseďa do kočáru. Jako by se ve me všechno vzňalo.

Lebeděv: Počkán Zaljoževa, kdepak já proti němu, chodí si jako vlásenkářský přítelk,

v oku lořet, kdežto nás otec odchová v namastěných bokách a na nemastné

polivce. Ta není pro tebe, povídá, je to kněžna a jmenuje se Nastasja Filipovna

a žije s Tockym. Celou noc jsem nespál. Ráno mi nebožtík dal dva upisy,

každý na pět tisíc, a povídá, jdi a proděj je, nikde se nestavuj, čekám tu na tebe.

Rogožin: Upisy jsem prodal, peníze vzal a rovnou si to namířil do anglického obchodu a

za všechno jsem vybral pár náušnic, v každé briliant jako ořech, čtyři sta rublů

Jsem zůstal dlužen S náušnicemi letím k Zaljoževovi; tak a tak, povídám, pojďme k Nastasje Filipovně. Svojím a mlkím, jen na ni třesím očí, protože se svýdím a Zaljožev navoněný, naondulovaný, červeny, v kostkovaném náktětku, rozplyvá se a uklání, ona h o jistě měla za mě! Postouchleji, povídám, když jsme vyšli, ne abys ses opovážil na ni myslet. Rozumíš! Směje se. A jakpak teď budeš účkovat s tatčkem? Opravdu, nejradši bych rovnou skočil do vody a domně se vůbec nevracel, ale říkáš si teď už je všechno jedno! *(oféze se)* Nebožtík nejen pro deset tisíc, ale i pro deset rublů byl! hotov poslat člověka na věčnost...

Rogožin: Na věčnosti! Co ty viší! Hned se všechno dověděl. A co myslíš? Zajel si šedivce k Nastasje Filipovně, k zemi se jí uklání, prosil, plakal, až nakonec přinesla krabičku a hodila mu ji pod nohy. Tady máš, povídá, ty tvoje náušnice dědku, teď jsou mi ještě desetkrát dražší, když vím, co pro ně Paterin musel podstoupit. No a já mezitím sedl na vlak a ujížděl do Pskova, tam jsem dorazil v horšce; babky nade mnou čelily modlitby ze zpevnika a já tam sedm opily, protože jsem se za poslední groše hloukl po hospodách, celou noc jsem se napil bez sebe proválet na ulici, k ránu už mi bylo dočista zle a ještě k tomu mě v noci pokousali psi.

Lebeděv: No buďsi, ale zato teď, teď Nastasja Filipovna něco uvidí. Kdepak teď náušnice! Teď jí za ně nějak odškodnime...

Rogožin: Postouchel, jestli si dovolíš jen slůvko o Nastasje Filipovně, tak tě spráskám jako psal *(švihne ho prvně za ruku)*

Lebeděv: Spráskáš, ale nezapudíš! Jen mě spráskej! Napráskáš a tím víc připoutáš... Hleďme už jsme tady.

Rogožin: Přijď te mně, kniže. Tyhle kamašky sundáme, oblékeme tě do kunho kožichu, provotrdního, dám ti ušít frak, taky provotrdní, vestičku bílou nebo jakou budeš chtít, kapsy ti nacpu penězi... a pojedeme k Nastasje Filipovně. Přijdeš?

Lebeděv: Neodmítejte, kniže Lve Nikolajeviči! Neodmítejte a neproměkejte.

Myškin: Neproměkejte...

Rogožin: Přijdu velmi rád a děkuji vám také za slibný oblék a kožich, protože je opravdu brzy budu potřebovat. A nemám v tuto chvíli skoro ani kopějku.

Lebeděv: Peníze budou, budou k večeru, přijď!

Rogožin: Budou, budou, k večeru, do sehnání budou! A co ženské, potrpíte si na ně kniže? Ven s tím!

Myškin: Ne, ne. Já přece... snad to nevíte, ale já kvůli své vrozené chorobě ženy vůbec neznám.

Rogožin: *(vyčítavě)* Tak takhle! Ty jsi, kniže, hotový boží prošťáček, a takové má bůh rádi

Lebeděv: Takové má pámbůh rádi!

Rogožin: A ty pláv za mnou, vráno.

II.

(u generála Jagančina, věžáci kniže Myškin se sekvatěm Gaňou Kvolgimem)

Gaňa: Kniže Myškin *(odkázeti)*

Generál: Tak prosím, čím mohu sloužit?

Myškin: Nechtím v žádně neodkladně věci; jenom bych se s vámi rád seznámil. Nechtí vás oběžovat, neznám váš časový rozvrh... Ale jáu rovnou z vlaku... přijel jsem ze Svyčar...

Generál: Jsem vám velmi vděčen, smím se zeptat, kde jste se ubýřoval?

Myškin: Ještě mlkde.

Generál: Tedy rovnou z vlaku ke mně? I se... zavazadly?

Myškin: Máu všeho všudy uzlík s prádlem, jinak nic. Byl si mchu najít i večer.

Generál: Z vašich slov jsem už myslel, že jdete rovnou ke mně.

Myškin: To by bylo možně jediné po vašem pozvání. Ale upřímně řečeno, nezástal bych, ani kdybyste mne pozval, a to... ze zášady.

Generál: Mlže, je tedy dočte, m že jsem vás nepozval a nezru. O přibuzenství nemlže být ani řeči, i když by m bylo velkou tí, a tak...

Myškin: A tak mám vsít a odejít? *(povstane a vesle se rozestaví)* Víte, generále, abkoli se nevyznám ve zdejších zvycích, přece jsem si myslel, že to mezi námi dopadne tak, jak to dopadlo. Nu což, snad to musí být... Na dopis jste mi tehdy také neodpověděli... Sbohem a odpusťte, že jsem vás vyrušil. *(zavazti se, jímjím těnem)* Víte co, kniže, moje žena by možná ráda viděla svého jmenovce... Počkajte, nemáte-li naspěch.

Generál: Vůbec nemám naspěch, jsem naprostým pátem svého času...

Myškin: Šestadvacet.

Generál: Opravdu? Já myslel, že mnohem méně.

Myškin: Ano, prý vypudán mládě. Nechci vás vyrušovat, protože to sám nemám rád... Máte nějaký majetek? Nebo snad hodláte přijmout nějaké zaměstnání?

Generál: Odpusťte, že tak...

Myškin: Naopak, já si vaši otázky velmi cením a naprostu chápu. Zatím nemám žádný majetek a zaměstnání, i když bych je velmi potřeboval. S penězi jsem taktak vystačil, takže m v kapse zbylo všelohsudy někým kopějek. Máu sice jakousi naději a velmi bych se potřeboval s někým poradit, ale...

Generál: Řekněte, jak miníte být zatím živ a jaké máte plány?

Myškin: Chlěl bych nějak pracovat.

Generál: Vím, jste filozof, ale... máte nějaké nadání, schopnosti, miním takové, které skýřají obživu? Zas m odpusťte...

Myškin: Neomlouvejte se, ne. Myslím, že nemám zvláštní nadání, ani zvláštní schopnosti; naopak, jsem nemočný a kvůli časým zachvatům jsem nestudoval soustavně...

Generál: Ale něco snad umíte a nemoc vám nebrání přijmout nějaké, dějme tomu meně nanáhavě místo v úřadě?

Myškin: Dokonce bych šel do místa velmi rád. Přece jen sem studoval celé čtyři roky a přitom jsem přečetl mnoho naských knih.

Generál: Tedy znáte pravopis a umíte psát bez chyby?

Myškin: Ano, to umím.

Generál: Výborně. A co písmo?

Myškin: Písmo mám pěkně *(vzrušeně)* Dovolte, abych vám napsal něco na zkušku. Ale prosím, je to dokonce nutné... Líbí se m vaše ochota, kniže... *(volá)* Gaňo! *(Gaňa přijde)* Dej knižeti papír, *(tasadí knižete ke stolu a poolstoupí,*

Gaňa: *Gaňa mi podává fotografii velkého formátu* Co je to? Ach tak! Nastasja Filipovna *(vzrušené a velmi zvědavě)* To ti sanna posílá, sanna? Dávvala mi ji ráno, když jsem ji byl blahopřát. Ivane Filipodoroviči, nezapomněl jste na dnešní večer? Jste přece mezi zvlášť pozvanými. Váš přece zvlášť pozvali.

Generál: Nezapomněl, nezapomněl, ovšemže přijdu. Vždyť má narozeminy, pětadvacet let! Hm...! A víš, Gaňo, buďž, řekl ti všechno. Připrav se. Silbilla Tockěmu i mně, že dnes řekne poslední slovo: buď - anebo! Tak abys věděla.

Gaňa: *(zachvěje se)* Opravdu to říkáš?

Generál: Především nám dáta slovo. Oba jsme tak natěhali, až jsme to z ní vynutili. Jen prosila, abychom ti to zatím neřekli.

Gaňa: *(neklidně)* Vzpomente si, že mám mít poslední slovo.

Generál: *(prolekaně)* Prosim tě, co máš v úmyslu?

Gaňa: Já přece neodmítám. Snad jsem se špatně vyjádřila...

Generál: *(rozmrzele)* Bodejť bys odmítal. Tady už nejde o to, že neodmítáš, ale o to, abys přijal její slova s radostí... Jak to vypadá u vás doma?

Gaňa: Copak domal Doma se všechno řídí podle mne, jenom otec jako obvykle vyvádí, že je to hamba, ale držím ho zkrátka. Sestra se vzteka, ale já jí nakonec přímo řekl, že jsem pánem svého osudu a že vyžaduju, aby mě doma všichni poslouchali.

Generál: A ja to, chlapče, pořádně nějak nechápu. Víš, jak k nám tihle přišla tvoje setra, Copak? Ptám se. Ukázalo se, že v tom vidí jakousi hamba. Jakápak hamba, dovolte? Kdo by mohl Nastasje Filipovně něco vyřkat? Snad to, že žila s Tockým? Vždyť se jí ujal jako sedmiletého děvečáka, její matka uhorela při požáru a její otec se pomatil a za měsíc v horečkách zemřel. Tocký se jí velkodušně ujal a že si jí oblíbil, když vyrostla? No bože.

Myškin: *(dopíše, podá generálovi svůj lístek a prohlíží portré)* Tak tohle je Nastasja Filipovna? *(nadseně)* Je velmi krásná!

Generál: Copak vy už znáte i Nastasju Filipovnu?

Myškin: Přijel jsem do Petrohradu stejným vlakem jako Rogožin a...

Generál: To jsou mi novinky! *(s obdivem se podívá na Gaňu)*

Gaňa: Už jsme o něm slyšeli.

Generál: Aby z toho nebyla nějaká kontroverze!

Generál: *(zaskříbejí se)* Bojíte se miliónů?

Gaňa: Ty se snad nebojíš?

Generál: *(k Myškinovi)* Co byste řekl, knižce, je to solidní člověk, nebo jen takový vyvržek?

Myškin: Nevím, jak bych vám to řekl, zkrátka jsem měl dojem, že je v něm mnoho vášně, a dokonce jakési chorobně vášně. A vůbec jako by ještě byl nějak nemocný. Je téměř jisté, že hned v prvních dnech v Petrohradě znovu utlone, zvlášť jestli začne hýřit.

Gaňa: *(ušklíbne se na generála)* Ale k takové kontroverzi může klidně dojít ještě dnes.

Generál: Hm...! Ovšem... snad ano, a pak už bude záležet na tom, co si Nastasja Filipovna zrovna vezme do hlavy.

Gaňa: Přece víte, jaká někdy byvá?

Generál: *(rozčíli se)* Co tím myslíš? Poslyš, Gaňo, ty ji dnes, prosím tě, moc neodporuji, a hned ji vyhovět... Co se tak škleběš? Chceš doopravdy nebo nechtíš? Nechtíš-li, řekni to a - prosím, nikdo vás Gavriilo Ardalionoviči nedáží, nikdo

vás nastilim nechtíme do léčky, vidíte-li v tom nemravnosti léčku. S pěťaschmadesáti tisíci věna nebude mít Nastasja Filipovna o ženitby nouzi. *(klopí oči, polobkazuje)* Ale ohči...

Gaňa: *(trvádomi si, že je tu i Myškin, prohlíží si jeho výzor)* Ohči! To je jako tištěný vzorec! A vzácný vzorec! Podívej se, Gaňo, to je Talant! *(Čte)* Bohobojný opat Pantufij se vlastní rukou podepsal.

Generál: Tohleto je vášní podpis opata Panufije podle kopie ze čtrnáctého století. Ohči! *(asměje se)* Příteli, vy nejste jenom krasopisec, ale hotový umělec. Vidí, Gaňo?

Myškin: Podivuhodně!

Generál: Z toho přece kouká kariéra. Místekko v kanceláři vám najdu, ne příliš namáhavé, ale bude vyžadovat přesnost. Teď ohleďte dalšího. V domě, totiž v rodině Gavriily Ardalionoviče, kterého vám tímto představuji, se uvoloňly tři nebo čtyři zatvřené pokoje a pronajímají je i se stravou a s obsluhou lidem s dobrým doprůtkem. Nájemné je velmi nízké a doufám, že váš palat na ně brzy bude stažit. Ale protože zrovna mále penězku docela přázdňou dovolte, abych vám pro začátek nabídl tadyhle pětadvacet rublů. Později se vyrovnáme. Gaňo, doufám, že nemáš nic proti tomu, aby u vás knižce bydlela?

Gaňa: Ale naopak! I sestra bude velmi ráda...

Generál: Tak co, knižce jste spokojeni?

Myškin: Děkuji vám, generále, zachoval jste se ke mně opravdu velmi hezky, a to jsem o nic nežádal. Neříkám to z hrdošti, skutečně jsem nevěděl, kam hlavu složit. Když jste již tak laskav, měl bych ještě něco. Dostal jsem sdělení...

Generál: Promiňte, nemám už ani minutku času. Teď řeknu o vaší náštěvě manželce. Hledte se jí zalíbit! *(generál odejde, knižce stojí nad podobenkou Nastasji Filipovny, Gaňa přistoupí)*

Gaňa: Tak vám se table žena líbí, knižce?

Myškin: Pozorně odnáá tvář! Jsem přesvědčen, že její osud je nevědná. Tvář se veselé a přece strážně trpěla, vidíte? Vyprávějí o tom její oči, tady ty dva body pod očima, tam, kde začínají tváře. Je to hrdy oblíčky, úžasně hravý, ale nevěrný, jestli je dobrá. Ach, kéž by byla dobrá! Všechno by bylo zachráněno!

Gaňa: Oženi byste se s takovou ženou?

Myškin: Já se nemohu ženit s nikým, nejsem zdrav.

Generál: A Rogožin by si ji vzal? Co myslíte?

Myškin: Nu, myslím, že by si ji vzal hned zítra, ale za týden by ji možná zavráždil. *(Gaňa sebou trhne, vzápětí odejde, Myškin vyjde za ní)* Co je vám?

Generál: *(vychází generál se svou ženou, v patkách jim jdou všechny dcery)*

Generálův: *(jako by to nemohla pochopit)* Přijmout? Říkáte přijmout ho teď?

Generál: *(horlivě)* V tomto případě si můžete odpustit všechny ceremonie, záleží nejen na tom, chceš-li ho vidět, mám milá. Je to účinně děčko, a dokonce takový chudáček, mívá jakési chorobně zachvaty; přijel právě ze Švýcar a přišel sem rovnom z vlaku. Chci vás, madam, poprosit, abyste ho pěkne pohostily, protože má, tuším, i hlad...

Generálův: *(snevně)* Zasnau nad vášními slovy, hlad a zachvaty! Jaké zachvaty?

Generál: O, ty mívá zřídka *(obvrací se k dcerám)* Chci jsem vás, madam, poprosit, abyste byli tak hodné a vyzkoušely ho...

Generálův: Vy-zkou-še-li?

Generál: Ach má milá, neboť to tak... ostatně opakují, dělej, jak chceš, chtěl jsem se ho jen trochu umnout a uvést ho k nám do rodiny, byl by to vlastně dobrý skutek. Uvěst ho k nám?

Generálův: Já jen proto, že je to tvůj jmenovec a možná i příbuzný.

Leheldev: Samozřejmě mamá, když se s ním může bez okolností jednat, proč bychom ho tedy nematrnými, zvlášť nematrní-kam jít?

Generál: A k tomu je to ještě dítě, dalo by se s ním hrát na slepou bábu.

Aglija: Na slepou bábu?

Generálův: Ach, mamá, přestaňte s tou komedií, prosím vás! *(Adelaida se rozesměje)* Pozvěte ho dál, papá, mamá svoluje.

Generálův: Pod podmínkou, že se mu u stolu uváže ubrousek kolem krku. A někdo si za něj stoupne a dohlédne na něj při jídle. Je při těch zachvatcích křidový? Nedělá posunky?

Generál: Naopak, je velmi dobře vychováván a má pěkné způsoby. Občas je trošku naivní... *(vejde Mýškin)* A, tady ho máme! Doporučuji vaši přízni posledního knížete z rodu Mýškinů. A mne laskavě omluvte, opozdili jsem se, spešchám... *(vzdech)* Vím, kam spešcháte.

Generálův: Spešchám, miláčku, velmi spešchám, opozdili jsem se. Madam, dejte mu své panáčky, ať vám do nich něco napíše, má nádherný rukopis! Napsal mi starodávným písmem: „Opat Panfuij se vlastní rukou podepsal.“ Nu, tak nashledanou!

Generálův: *(žlostně křičí za generálem)* Panfuij? Opat? Počkajte přece, kam pospícháte, jaký Panfuij? Nastasja Filipovna

Generál: Ano, miláčku, za starých dob, žil opat toho jména... a já běžím k ministrově, dávno už mě čeká, přece mi sám vzkázal... Nashledanou, kníže! *(vzdech se vzdá)*

Generálův: *(zrysoka, nervje)* Já vím kdo je ten tvůj ministr! *(podrážděně se obrátí na knížete)* No, co je? Ach ano- jaký to byl opat?

Aglija: Mamá!

Generálův: *(důpne)* Nechte mne, Alexandro Ivanovno, chci to taky vědět. Kníže, sedněte si, ne, blíz k světlu, ať na vás vidím. Tak jaký to byl opat?

Mýškin: *(pozorně a vážně)* Opat Panfuij.

Generálův: Panfuij? To je zajímavé, co je s ním?

Mýškin: Opat Panfuij žil ve čtrnáctém století, byl představeným poustevny na Vloze... **Generálův:** Aglijo, pannauij si: Panfuij. Nebo si to raději zapíš, já všechno zapomenu.

Mýškin: Ostatně myslím jsme, že to bude zajímavější. Máte hlad?

Generálův: Ano, právě jsem pocítil hlad a velmi vám děkuji.

Generálův: Je to pěkné, že jste tak zdvořilý, a vůbec, vidím, že nejste takový... podivín, jak mi vás vyličili. Sedněte si sem vedle. Vidíte, vůbec není tak nemocný? Ani ubrousek nepotřebuje. Vázali vám ubrousek?

Mýškin: Když mi bylo asi sedm let, ale teď si obvykle dávám ubrousek na kolena.

Generálův: Tak se to paří. A zachvaty?

Mýškin: *(pozdí se)* Zachvaty? Zachvaty teď mám v ústě.

Generálův: *(že dcerám)* docela pěkně mluví, ani jsem to nečekala. Byly to tedy jako obyčejně vymyšlené hlouposti. *(ke knížeti)* kníže, vyprávějte, kde jste se narodil a kde jste byl vychován?

Adelaida: Mamá, to přece nevě, takhle vyprávějí!

Aglija: Nic bych nevyprávěla, kdyby mě někdo takhle nutil.

Generálův: Proč by neměl vyprávět? Má přece jazyk. Chci vědět jak umí mluvit. O čemkoli. Třeba vyprávte, jak se vám líbilo ve Švýcarech, jaký byl váš první dojem. Uvidíte, že hned začne.

Mýškin: První dojem byl velmi silný.

Generálův: Tak vidíte. Už začal.

Mýškin: Velmi silný. V Basileji mě probudilo hyčání osla na náměstí. Osel mě hrozně překvapil a nějak se mi náramně zalbil a přitom jako by se mi v hlavě docela vyjasnilo *(smích)*

Generálův: Osel. To je zvláštní *(nervje, na smející se dívky)* ostatně nic zvláštního na tom není, některá z vás se do osla ještě zamiluje! Pokračujte.

Mýškin: Od té doby mám osly strašně rád. Začal jsem se na ně vyprávět, protože jsem je nikdy před tím neviděl, a hned jsem se dozvěděl, že jsou to zvířata velmi užitečná, pracovitá, silná, trpělivá, a pro toho osla se mi najednou celé Švýcarsko zalbilo *(větší zachvat smích)*

Generálův: To všechno je velice zvláštní, ale nechte již toho osla, mluvíme o něčem jiném. Proč se pořád směješ, Aglijo? A ty také Adelaido? Kníže vyprávěl o oslu moc pěkně. Viděl ho na vlastní oči, a co tys viděla? Byl-as někdy v cizině?

Adelaida: Osla jsem viděla, mamá.

Aglija: A já ho i slyšela *(nový zachvat smích, kníže se přidává)*

Generálův: Je to od vás velmi nehezke, omluvte je, kníže, nejsou v jádru zlé. Věčně je musím hubovat, ale mám je ráda. Aglijo, pojď sem a polib mě, tak... *(Aglija jí vrže líbů)* a už dost nežnosti... Pokračuj, kníže. Teď už ale opravdu vyřechme osla. *(smích)* Tak co jste kromě osla viděl v cizině?

Aglija: Ale to o oslu bylo přece moudré.

Generálův: Ze ano? No tak vyprávějte!

Mýškin: Skoro celá ta léta jsem prožil v oné švýcarské vesnici, jen zřídka jsem vyjížděl a nikdy daleko. Brzy jsem se začal udravovat, později se mi stával drabý každý den. A to tolik, až jsem si to začal uvědomovat. Ve výborné polohě jsem utíkal ke spánku a ještě šťastnější jsem vsával. A proč to tak bylo, je dost těžké vyprávět.

Al eheldev: A to už jste pak nikam neotůžil, nikam vás to neváhlo?

Mýškin: Zpochťku ano. Někam mě to táhlo a zmochoval se mně neklid. Stále jsem snil o nějakém velkém městě, podobném Neapoli, plném paláců, rucku, bouřlivého života... Ale potom mi najednou napadlo, že velký život lze prožít i ve vězení. Tuhle chváyhodnou myšlenku znám ze školní čtenky.

Aglija: Kníže vypráví krásně. Nech ho na pokoji!

Generálův: *(oživně)* Když jste mě před chvílí požádala o námět k obrazu, chtěl jsem vám něco poradit. Měla byste namalovat tvář odsouzence minutu před tím, než položí hlavu na prkno.

Adelaida: Jak to tvář? Pouze tvář? To je podivný námět, jakýpak by to byl obraz. Jaká je to tvář?

Mýškin: *(pohorově, stržen vzpomínkou)* Bylo to přesně minutu před smrtí, právě v tom okamžiku, kdy delikvent vystoupil po schůdkách a věroží na popravě. V tom pohledě smířem ke mně, spářil jsem jeho tvář a všechno jsem pochopil... Už dole pod schůdky byl odsouzence velmi bludý, ale když vystoupil na popravě, zbledl najednou jako papír, docísla jako bly dopisní papír. Jistě mu slabý nohy a dělalo se mu mrdlo, kněz mu kvapně, takovým chvatým pohybem mlčky přikládá kříž ke rtům, malý sřiborný čtráramný kříž. A jakmile se kříž dotkl jeho rtů, otvíral odsouzence oči a opěť jako by na několik vteřin ožil a nohy zas šly. Kříž lhal takně, uchvátané, jako by měl

náspěch, aby si nezapomněli nabrat cokoliv do zásoby, ale sotva měl v tu chvíli nějaké nábožné pocity. A tak tomu bylo až k ležení... je s podivem, že v těchto nejspolečnějších chvílích tak zřetelně omdlí! Naopak, hlava strašně žije a pracuje, s takovou úžasnou intenzitou jako spuštěný stroj. Myslím, že v ní tepou různé podružné myšlenky. Tady ten zevloun má na čele bradavici, takže kat má dle zřejmých kroužků... - ale přitom všechno ví a všechno si uvědomuje; je tu jeden bod, na který neže zapomenout, pro který neže omdlí a všechno krouží a obíhá právě kolem tohoto bodu. Jen si pomyslete, že to tak trvá až do poslední větny, když už hlava leží pod glófnou a čeká a... ví, napřednou nad sebou slyší sklouznout oceň. Určitě to slyší! Kdyžbych já tam ležel, schválně bych poslouchal a uslyšel to! Nervá to možná am desetinu větny, ale člověk to určitě uslyší... namaluje popravěš tak, aby byl zblízka a jasné vidět jen poslední supinek, zločince na něm již stamul: je vidět jasnou hlava, tvář bílá jako papír, kůže mu dává kříz, on lačně nastavuje své promodralé ty, divá se a... všechno ví!

ALeboděv: (pro sebe) tak tohle na kazatele nevyprávě. Tak a teď vyprávujte, jak jste se zamiloval (knize se na ni udíveně podívá) Nezaprtejte, byl jste zamilován. A kromě toho, jak začnete vyprávět přestanete být filozofem.

Aglaia: A jak přestanete vyprávět, hned se stydíte za to, co jste řekl. Proč?

ALeboděv: Není to chytř.

Generašová: Nedejte na ni, knize, dělá to schválně, z nějaké zlomyslnosti. Vůbec není tak hloupě vychovaná. Nemyslete si o nich nic zlého. Mýjí jistě něco za libem, ale už vás mají rády. Znam jejich tváře.

Mýškin: Já znám jejich tváře.

Adelaida: (zvědavě) Jak to?

Obe: Co vše o našich tvářích?

Mýškin: (švihá mlčí, pak tise a vážně) Řeknu vám to později.

Aglaia: Chcete napsat naši zvědavost. A ten slavnostní tón!

Adelaida: No dobře, když už jste takový znalec tváří, byl jste jistě zamilován, a tedy jste uhodla. Proto vyprávějte.

Mýškin: Ne, nebyl, byl jsem šťasten... jinak.

Adelaida: Jak, čím?

Mýškin: Dobře, povím vám to. Teď na mne pohliďte všechny s takovou zvědavostí, že byste se patrně zlobily, kdybych ji neuspokojil. (s kameřem) Ne, žertuji. Tam... tam bylo mnoho dětí, celou dobu jsem tam byl s dětmi, jen s dětmi. Děti se mi zpočátku snažaly, potom po mě i kamením házely, když vyčínaly, že jsem polbil Marietu. Ale polbil jsem ji jen jedinkrát... Ne, nesmějte se... vůbec to nebyla láska. Marieta byla asi dvacetiletá, slaboučká, hubená dívka. Měla součhotě. Jednou projížděl vesnicí francouzský obchodní cestující a ten Marietu svedl, vzal ji sebou, za týden ji na cestě opustil a potají ujel. Vrátila se domů špinavá, v čaroch a v roztrhaných štrévičích. Když se ve vsi dozvěděli, že se Marieta vrátila, všichni se spěchali podívat a do chalupy vrhla bezbradá celá vesnice, Marieta ležela na podlaže a plakala. Všichni na ni hleděli štiřivě, jako na nčemného tvora, tupili ji a vysmívali se jí. Její matka tam seděla a přizvukovala. Tou dobou byla nemocná a vlastně umírala; za dva měsíce skutečně také zemřela. Věděla, že umírá, a přece se do poslední chvíle s dcerou nesmířila, dokonce s ní ani slovíčko nepromluvívala. Děti Marietu promáslodovaly na každém kroku, i blátem po ní házely; ženou ji, ona před nimi utíká se

svými slabými plícemi, skoro bez dechu, děti za ni, křičí a splňají. Jednou jsem se s nimi dokonce pustil do rvačky. Pak jsem na ně začal mluvit. Demě jsem k nim mluvil. Někdy se zastavily a naslouchaly, přestože stále ještě Marietě spňaly. Vyprávěl jsem jim jak je nešťastná, brzy přestaly splat a mlčky odcházely. Postupně se dávaly se mnou do řeči a já před nimi nic neřáji, pověděl jsem jim všechno. Naslouchaly mi s velikým zájmem a brzo začaly Marietu hovořit. Některé ji na pokání přivěrně sdzavaly: „Dobry den“ Marieta se asi hodně divila. Jednou sehnaly dvě holčičky něco k jídlu, zanesly ji to, a pak mi o tom přišly povědět. Řikaly, že se Marieta rozplakala, a že jí teď mají velmi rády. Poté se dospěší dověděti, že si děti obliřily Marietu a tuze se toho zalekli, ale Marieta už byla šťastná. Dětem dokonce zakázali sřikat se s ní, ale ony za ni pořád bňhaly na pastvu, dosti daleko, skoro půl kilometru od vesnice, nosily ji různé dobřoty a některé přiběhly, jen aby ji obřaly, polbily a řekly: „Je vous aime, Marieta!“ a zase úpěkem ubhánřly domů. Marieta div o rozum nepřišla z takového nenadálého štěstí. Pověděly jí, že jí mluví a tak to bude navzdýčky. A v té jediné věci jsem je za svého tamního života oklamal. Nechal jsem je v domnění, že jsem do ni zamilovaný. A věte mi, jejich přičiňěním zemřela skoro šťastná. Díky nim zapoměla na svůj zly úděl, jako by od nich přijala rozhrěšení, neboť se do poslední chvíle pokládala za velikou hrššnici.

Na polibu dětí nebyly k udřzení, celou rakev vyzdobily květinami a na hlavu položily Marietě věneček. Na pohřb přišlo málo lidí, jen několik zvědavců, ale když měla být rakev vynesena, vrhly se k ní všechny děti napřednou, chtěly ji samy nést. Nemohly ji unést, a tak, jen pomalu, utíkaly za rakví a všechny plakaly. Od té doby pečují děti o Marietin hrob nesustále, každý rok ho zdobí květinami a vsázely kolem něho rže. Spojil jsem s dětmi celý svůj odsud. Nikdy jsem nechtěl opustit vesnici, nikdy jsem se nenadř, že napřednou pojedu sem, do Ruska. S velkými lidmi neumím vycházet. Ať se omm mluví jak chtějí, ať jsou ke mně sebelastkavřší, vždycky se mezi nimi omm nějak stisnřn a jsem strasně rád, když mohu co nědřiv odřit k přátelům, a mymi přáteli byli odřakřiva děti. Ne proto, že bych byl sám dítě, nřbřž proto, že mě to k dětem odřakřiva vřhlo. Snad mě i tady budou mít za dčtoko, ale ať! Také mě bñhivřpocě pokládají za idioa; skutečně jsem kdřs tak soral, že jsem byl téměř idio, ale jaký jsem dnes idiot, jestliže sám vřm, že mě za něho pokládají?... Vře, když jsem sem před chvíli vřtročel a uviděl vaše milé tváře -

teď si totiž velmi pozorně prohlížim lidské tváře - a uslyšel vaše první slova, poprvé od té doby mi bylo lehkó u srdce. Padly jste se mně co jsem vyčel z vařích tváří. Povřm vám to s radostí. Vy, Adelaido Ivanovno, máte šťastnou tvář, ze všech tří nejmladřší. Kromě toho jste velmi hezká, řekne si člověk při pohledu na vás: má takové hřko hodné sestry. Jste veselá a nemocná, ale dovedete zavčas poznat lidské srdce. Vy, Alexandro Ivanovno, máte rovněž krásnou a milou tvář, ale něco vás snad tajně trápí; bezpochyby máte předobř střde, nejste však veselá. Máte v obliřejí jakový zvláštní odstřn jako Holibeinova Madona v Drždřanech. Uhodli jsem? Ale z vašeho obliřeje, Lizaveto Prokofjevno, nemám pocit, ale vřm s určitostí, že jste narostlé dítě, docela ve všem, v dobrém i ve zlém, přestože máte svá řeta. Nezdobte se douřm na mne, že vřm to řikám? Vře přece, čím jsou mi děti?

Generašová: Teď jste si ho vyzkouřely! Co, miloststřičny, myslyte jste, že se ho blahoslkonně umete jako chudřiny? To my teď vypadáme hloupě, neřbřž dopadl Ivan Fjodorovič. Před chvíli si poračil, abychom vás vyzkouřely. A to co jste řekl o mém obliřejí, je čistá pravda, jsem dítě a vřm o tom. Vřkřla jsem

to i předtím, ale vy jste jediným slovem vyjádřili mou myšlenku. Ale netekl jste nic o Aglji, knižko. Aglji čeká a já také.

Myskin: Teď ještě nemohu nic říct, snad později.

Generálův: Proč? Snad si zaslouží pozornost.

Myskin: Ó ano, zaslouží. No tak jste neobyčejně krásná, Agljo Ivanovno. Jste taková krásavice, že se na vás člověk bojí podívat.

Generálův: To je vše? A co povaha?

Myskin: Krásu lze těžko soudit, nejsem na to připravený. Krása je hádanka.

Adelaida: Teď jste Aglji ubožil hádanku, hleďte ji rozluštit, Agljo. A je opravdu krásná knižko, velmi krásná?

Myskin: *(ohavně a nadešeně)* Nesmím říci! Téměř tak krásná jako Nastasja Filipovna...

Generálův: Jako kdo-o-o? Jako Nastasja Filipovna? Kde jste ji viděl? Která Nastasja Filipovna?

Myskin: Před chvílí ukazoval Gavriila Ivolgin vašemu muži její podobiznu.

Generálův: Cože! *(vybuchne)* Chci ji vidět, kde je? Hned sem zavolejte Gavriilu Ardalionoviče! Ale ne, nepravdu zrovna touhou ho vidět. Mlý knižko, buďte tak hodny a zajděte doí pracovní, poprosím, abych vám tu podobiznu půjčil a přinesse ji sem. Řekněte, že se na ni chceme podívat. *(kníže odchází)*

Adelaida: Je hodny, ale příliš prostoduchý.

Al'ebet'ev: Ano, až přespříliš, takže je i trochu směšný.

Aglja: S našimi všemi si ostatně poradil, všem zalichotil, i mamě.

Generálův: *(vyčítavě)* Nevymyšlel si, prosím tě. Nechtěl mi lichotit, i když se čím

Adelaida: policheocena.

Adelaida: *(Aglji)* Ty si myslíš, že si s náma zahrával?

Aglja: Nezdá se mi tak docela prostoduchý.

Generálův: *(rozložene)* Tak už dost! Myslim, že jste mnohem směšnější, než on. Je prostoduchým ale přitom se vyzná, ovšem v tom nejušlechtiljším smyslu. Docela jako já.

(kníže se strží s Agljiou)

Myskin: Gavriila Ardalionovič mě požádal, abych vám to odevzdal

(Aglji se zasmí, podává se uševně na knižku, chvíli proti sobě stojí, pak se Agljiou pousměje, vezme dopis a odejde)

Myskin: *(podává generálovi portrét)* Tady je.

Generálův: *(díří ho v nuzané ruce)* Ano, je krásná, ba velmi krásná. Viděla jsem ji dvakrát, pouze z dálky. *(ke knižce)* Tak vy se obdivujte takovéhle kráse, knižko?

Myskin: *(s napětím)* Ano...

Generálův: Zrovna takové?

Myskin: Zrovna takové.

Generálův: Proč?

Myskin: *(jakoby mlátil sám se sebou)* V té chvíli... je mnoho utrpení...

Generálův: Nejspíš blouzníte... *(odhodí portrét, prohlíží si ho Adelaida a Alexandra, vejde Aglji)*

Adelaida: *(vyčítavě)* Taková síla!

Generálův: *(ostré)* Kde? Jaká síla?

Adelaida: *(nudešeně)* Taková kráska je síla. S takovou krásou můžete obrátit svět naruby.

(Aglji se podává na portrét jen ležmo a opět se posadí)

Generálův: Adelaido, zavolej sem pana Ivolgina.

Al'ebet'ev: Mamá!

Generálův: Chci mu říct jen několik slov, nic víc *(Adelaida odchází)* Víte, knižko, máme tu teď samé tajnosti. Tak pryč to musí být, podle jakési etikety. Zakínají tu nějaké námluvy, a mně se ty námluvy nezdají...

Al'ebet'ev: Mamá, co to mluvíte?

Generálův: A tobě se snad zamlouvají? A knižko to může slyšet, jsme přece přátelé. Říkají o mně, knižko, že jsem podivník, ale já se nedám zmyšlit. Protože srdce je nakonec to hlavní a všechno ostatní je nesmysl. Ovšem rozum také potřebujeme... snad je tedy rozum to hlavní. Nesmíš se, Agljo, já si neodporuji: hlupačka se srdcem a bez rozumu je stejně nešťastná jako hlupačka s rozumem a bez srdce. To je stará pravda *(Adelaida se vrací)* a zrovna já jsem hlupačka se srdcem a bez rozumu a ty jsi hlupačka s rozumem a bez srdce, ale obě jsme nešťastné a obě trpíme.

Generálův: Pročpak jste nešťastná, mamá?

Adelaida: *(odekne)* Předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

Generálův: *(odekne)* předně proto, že mám učené děti, to samo o sobě stačí, o dalším

- Aglaja:** Hned vám to nadiktuji. Nikdy nesmlouvání. A přijde rok i měsíc. Dojte mi to! Výborné. Napsal jste to překrásně, máte nádherné písmo. Dekuji! Na shledanou, knižko... počkejte, pojďte sem, chci vám dát něco na památku.
- Gaňa:** *(Gaňa odcházejí)* Čtěte. Určitě vám, že jste to nečetl a nemůžete být důvěrníkem toho člověka. Čtěte, přeji si to.
- Myskin:** *(čte)* Dnes musím dát své neodvolatelné slovo. Nemám sebemenší právo na vaši účast, neodvážuji se v nic doufat. Když jste však vyřkla slovo, jediné slovo, které ozářilo temnou noc mého života a stalo se majákem. Vyřknete-li i dnes jediné takové slovo, zachráníte mě před zkazou! Řeknete-li mi pouze všechno skoncuj, hned dnes tak učiním. Ach. Co je pro vás jediné slovo! Vyřknete-li ono slovo, znovu se schýlím pod jáhmem chudoby a radostně budu snažet svou zoufalý úděl. Pošlete mi to slůvko soucitu, pouze soucitu, přislaném. G. I.
- Aglaja:** Ten člověk mě ujišťuje, že slova „skoncujte vše“ má nemohou kompromitovat. Přitom však ví, že kdyby sám všechno skoncoval a nečekal na můj pokyn, mě city k němu by se změňty a snad bych se stala i jeho přítelkyní. Ale má nízkou duši: ví to, a přece se k tomu neodhodlá, žádá zámku. Chce, abych mu vyměňnou za tu... za těch pětasedmdesát tisíc dáta nadějí na sebe. A to, co říká v dopise o mém slovu, které mu ozářilo život, je pusť lež. Posť jsem ho kdysi politovala, od té doby se mě snaží uloviti a lovi mě dodnes. Ale dost. Tady máte psaní, vraťte mu je.
- Myskin:** A jakou mu vzkazujete odpověď?
- Aglaja:** Žádnou, přirozeně. Radim vám, mějte se před ním na pozor, nikdy vám neodpustí, že mu teď vrátíte jeho dopis *(odchází)*
- Gaňa:** *(vejde)* Kniže!
- Myskin:** Hned, jen si vezmu svůj uzlík.
- Gaňa:** *(vrhne se na něj)* Kde máte odpověď? Co vám teklá? Dal jste ji můj dopis? *(kniže mu podá dopis, Gaňa strne)* Cože? *(vyřkne)* Vy jste ho ani neodvzdali! Teď chápu proč ničemu nerozumíte! Ale proč jste ho neodvzdali!!!
- Myskin:** Promiňte, ale naopak se mi podařilo odvzdát ji váš dopis hned, jak jste mi ho dal. Oml se u mne proto, že mi ho Aglaja Ivanovna znovu vrátila.
- Gaňa:** Když? Když?
- Myskin:** Teď, když jsem skončil zápis do památníku a ona mě vyzvala, abych šel s ní.
- Gaňa:** Řekla, abych si ho přečetl, a pak vám ho vrátil.
- Myskin:** Pře - če - ti? Vy jste ho četl?
- Gaňa:** Četl, právě teď.
- Myskin:** A ona vám ho sama dal číst? Ona sama?
- Gaňa:** Sama, buďte ujistěn, že bez jejího vyzvání bych ho nečetl.
- Myskin:** *(chvíli mlčí, pak vyřkne)* To není možné! Nemohla vás vyzvat, abyste to četl. Lháři! Sam jste si to přečetl!
- Myskin:** Mluvím pravdu a je mi líto, že to na vás působí tak nepřijemným dojmem. Přece vám, proboha, při tom teklá aspoň slůvko? Něco vám snad teklá?
- Gaňa:** Ano, ovšem.
- Myskin:** Tak mluvte, mluvte přece, k čertu!
- Gaňa:** Hned jak jsem dočetl, teklá, že ji lovíte; že ji chcete do té míry zkompromitovat, aby vám musela dát nějakou nadějí, o kterou bych se mohl opřít a vzdat se bez úhony jakési jiné naděje na sedmdesátpět tisíc. Ale kdybyste to pry udělal sám a nežádal od ní předem zámku, a stala by se možná i vaší přítelkyní. Odpusťte, jestli jsem zapomněl přesně výrazy, vyřizují to tak, jak jsem tomu rozuměl.

- Gaňa:** *(zavřev)* A! Takže onal! No uvidíme! Mám ještě leccos v záloze... já ji strážím třeba někdo *(napadne ho)* Jak to, že vy, který jste přijel pře d pár hodinami, jste u mne dosáhli takové důvěry?
- Myskin:** T o už vám vysvětlit neumím.
- Gaňa:** Určitě jste nevyprávěl to, co jste před tím zaslýchli v pracovně. Určitě ne?
- Myskin:** Opakuji vám, že ne.
- Gaňa:** Odkud tedy kšakru... počkejte! Neukázala snad Aglaja dopis staré?
- Myskin:** Ručím vám za to, že neukázala. Byl jsem tam celou dobu a neměla k tomu ani příležitost.
- Gaňa:** Ale možná, že vám něco uniklo...? *(taštilka bez sebe)* Zatravuju i dote, ani vypravoval pořádně neumíte.
- Myskin:** Musím vás upozornit. Gavrilu Ardalionoviči, kdysi jsem byl skutečně tak nemocen, že jsem byl bezmála idiot, ale už jsem dávno zdravý, a proto je dost nepřijemné, když mě někdo do očí nazývá idiotem. Uvažím-li vaše nezdravý, mohu vaše jednání částečně omluvit, ale ve vzteku jste si na mě už dvakrát vyjel. Vůbec se mi to nezamlouvá, zvlášť ne tak zčistajasna, při prvním setkání. Snad by bylo lepší, kdybychom se rozešli. Mám pětadvacet rublů a ještě si najdu nějaký slušný nocleh.
- Gaňa:** *(razdne studeny)* Promiňte, kniže, prosím vás, promiňte! Vidíte, v jakých jsem se ocitl nesnáziach! Vy ještě nic nevíte, ale kdybyste věděli, jistě byste mi aspoň trochu promiňli.
- Myskin:** Nemusíte se tolik omlouvat. Chápu přece, že vám není zrovna lehká, a proto se zlobíte. Tak pojďte k vám.

III.

- (v Gani domě, salon)*
- Myskin:** *(volá)* Gaňa s Myskinem, provězte je jedno mladá brar Kolja
- Gaňa:** *(ke Kojovi)* Je otec doma?
- K:** Táhne spí.
- Gaňa:** To je nový podnikemník, kniže Myskin. Utíkej pro Vagju. *(Kolja vyběhne, kniže)* Buďte tak laskav a nečvacheťte tu o tom, co se právě stalo mezi mnou a Aglajou... alespoň tedy se ovládněte.
- Myskin:** Ujišťuji vás, že jsem žvanil mnohem méně, než se domníváte.
- Gaňa:** Vůbec jste k nám přišel v nevhodnou dobu... *(přichází Vagja)* Ale to už není má věc, já tu pokojce nepřonajímám *(odchází)*
- (vzápětí vstupuje generál Ivogjin, přistoupí ke křeslu, mlčky ho vezme za ruku a chvíli mu hledí do očí)*
- Ivogjin:** *(tise a slavnosně)* Ano, je to on! Jako by tu stál přede mnou živý! Slyšel jsem jak vyslovují drahé jméno, a v mysli mi vytanula nezaprávaná minulost... takže být kniže Myskin?
- Myskin:** Ano, prosím.

Ivolgin: A já jsem nešťasný generál Ivolgin ve službě. Jak se ráčte jmenovat Kresninim jménem a jak po otci?

Myškin: Lev Nikolajevič.

Ivolgin: Ano! Syn mého drakého přítele, druhá mého dčiství, Nikolaje Petroviče?

Myškin: Můj otec se jmenoval Nikolaj Lvovič.

Ivolgin: Lvovič. *(sedne si a knížete posadí vedle sebe)* Zjistáte u nás na bytě? Ano, nějakou dobu, myslím.

K: *(věže, vidí otce)* Kniže, Varja prosi, abyste k ní přišel *(generál podříz knížete a mluví dál, Kolja nešťastně odběhne)*

Ivolgin: Jako dobrý přítel vašeho otce bych vás chtěl na něco upozornit. Jak vidíte, já sám jsem utrpěl tragickou katastrofu, ale bez soudu! Varja, má dcera, je vzácné děvče. Poměry nás nutí, abychom pronajímali pokoje, to je neslýchaný úpadek! ... U mne, který jsem se měl stát generálgubernátorem! ... Jenže v naší rodné zemi nová tragédie! Má být uzavřen sňatek, sňatek neslýchaný. Mezi pochybnou ženou a mladým mužem, který by se mohl stát i komořím. A taková osoba se dostane do mé rodiny! Ale dokud jsem tu já, nepřestoupí nás práh! Lehnu si u dveří a ať překročí mé tělo! ...

Varvara: *(vychází v závěsu s Kolyou)* Tatinku, máte prostěno ke stolu.

Ivolgin: Á, no dobře, vyborně! Mám už taky hlad... ale je to...

Varvara: *(nepřehlé)* Vysyďte vám polevka.

Ivolgin: *(odchází s Kolyou)* Už jdu! Ale přes všechno pátrání...

Varvara: Tatinkevi budete muset mluvit promluvit, zůstane-li u nás. Ale nebudte vás příliš obtěžovat, obědvá sám. Když se na vás obrací kvůli placení nájemného, řekněte, že jste se už vyrovnal se mnou *(věže Kolja a podívá ji podobiznu Nastasji Filipovny)* Co je to, Kolyo?

K: Portrét se válel tam pod stolem; zvedl jsem ho... *(šepotá Varje)*

Varvara: Dnes, Gaho?

Gaňa: Co dnes? *(naglednou na knížete)* Á, chápu, vy už i tady... to je snad nějaká nemoc? Copak se nemůžete ovládnout? Uvědomte si přece, jasnosti...

K: To já jsem ji dal podobiznu, Gaňko...

Varvara: Pý se mezi vámi dnes všechno rozhodne? A co se rozhodne?

Gaňa: Slibila, že se dnes večer vysloví.

Varvara: Jak to mohla dát své slovo, a dokonce i svou podobiznu, když ji nemluješ? Copak bys ji mohl, takovou... takovou...

Gaňa: Chceš fici kurvu?

Varvara: Tak jsem to fici nechtěla. Ale jakmile sem vkročil, odejdu! Svému slovu doslojím!

Gaňa: *(vyčítavě)* Z umíněnosti! Taký jen z umíněnosti se nevdáváš! Co se na mě šklebíš? Kašlu na to, Varvaro! Prosim, ráčte provést svůj úmysl třeba hned. U6 nemám chut se na vás dívat! Ach! Kniže, vy jste se konečně rozhodli nás opustit!

(Myškin odchází, jde do předpokoje kolem vstupních dveří, kde se někdo marně snaží dobouchat, otevře, věže Nastasja Filipovna, hodí mu kožich)

Nastasja: Když už jsi tinv spravit zvoněk, mohl bys aspoň sedět v chodbě, abys slyšel, když někdo klepe. No a teď ještě upustí kožich, nemělo. Mějí by tě vyhodit. Syp, běž mě ohlásit. A Teď ke všemu utká s kožichem! Kam s ním jdeš?

(směje se, kníže se vrací, stojí a dívá se na Nastasju) Copak ses zbláznil? Co je tohle za idiota? Kam vlastně jdeš? A koho ohlásíš?

Nastasja: Filipovnu.

Myškin: *(vychlé)* Odkud mě znáš? Nikdy jsem ě neviděl! Jdi mě ohlásit...

Myškin: *(vstoupí a ohlédne)* Nastasja Filipovna! *(všichni ztuhnou)*

Nastasja: *(věže, odvrátí knížete, podává ruku Gaňovi)* Copak se vrátíte tak zkroutěně? Představte mě, prosím...

Gaňa: To je Varja... má sestra

Varvara: *(vdechne bez vyzvání ke Gaňovi)* Kde je vaše pracovna? A... kde podnájemníci? Máte podnájemníky, ne? *(k Varvare)* Jak byste tu mohli mít podnájemníky? Nemáte přece ani pracovnu. A je to výnosné? Je s tím trochu práce, ale má to samozřejmě své výhody. Ostatně my jsme teprve...

Nastasja: *(ke Gaňovi, bouřivě se směje)* Jak se to tváříte? Ó můj bože, vy teď ale vypadáte...

Myškin: *(přistoupí ke Gaňovi, zakepřá)* Napijte se vody. A neřekněte se tak... *(vřine se na Myškina, Kolja vyřiče, Gaňa se vzdápní ovládne a nervózně se zasměje)* Jste můj doktor? Nastasjo Filipovno, dovolte, abych vám představil tohoto vzácného muže, ačkoli ho sám znám teprve od rana.

Gaňa: Kniže? On je kníže? Jen si pomyslete, v předstíni jsem ho měla za lokaje. *(směje se)* Prosim, odpusťte mi. *(ke Gaňovi)* kdo je to? Jaký kníže? Kniže Myškin.

Nastasja: Myškin? Náš podnájemník

Gaňa: Řekněte, proč jste mě před tím nevyvedl z omylu?

Nastasja: Byl jsem překvapen, když jsem vás tak náhle spatřil...

Myškin: Jak to že mě znáte? Jako bych ho taky už někde viděla? A prosím vás, proč jste ze mne byl tak ohromený?

Nastasja: *(je v rozpacích, dlouhá pauza)* Někdy mě hluboce oslnila vaše podobizna. Když jsem vám otvíral, zrovna jsem na vás myslěl a v tom jste stála přede mnou.

Nastasja: A jak jste poznal, že jsem tu já?

Myškin: Podle podobizny a...

Nastasja: A?

Myškin: Také podle toho, že právě takovou jsem si vás představoval... jako bych už někde viděl...

Nastasja: Ale kde? Kde?

Myškin: Učítě jsem někde viděl vaše oči... Ale to není možné! Jen se mi to zdá...

Ivolgin: Nikdy jsem tu přece nebyl. Snad ve smu...

(věže generál Ivolgin)

Nastasja: *(běží k Nastasje)* Ardalion Alexandrovič Ivolgin... starý nešťasný voják a otec rodiny, která se kochá naději, že přijme do svého lůna takovou rozkošnou... Slyšel jsem, že mňj syn...

Ivolgin: Ano, váš syn! Vy jste mi ale pěkný fátček! Pročpak se u mne nikdy neukážete? Schováváte se sám, nebo vás schovává váš syn? Vy byste mě přece mohli navštívit, aniž byste někoho kompromitoval.

Varvara: Děti tohoto století a jejich rodiče...

Nastasja: Nastasjo Filipovno! Omluvte, prosím na chvíli otce, volají ho.

Nastasja: Omluvíte? Prosim vás, tolik jsem o něm slyšela a tak dávno ho toužím poznat! Copak by mohl mít na práci? Je přece ve výslužbě? Že neodpověděte, generále, že mě neopustíte?

Varvara: Určitě vás přijde navštívit, teď však potřebuje odpočinek!

Nastasja: *(nepokojevě a rozmrzele)* Ardahone Alexandroviči, pryč potřebujete odpočinek!

Ivolgin: *(vyčítavě, s rukou na srdci)* Varvarko!

Kolja: *(má slyš v očích, zatváří knižně za ruky)* Aspoň vy ho odveďte! Nešlo by to nějak? Prosim vás! *(pro sebe)* Zatarecey Garkai!

Nastasja: Musíte mě navštívit! U mě se schází vybraná společnost.

Ivolgin: Generál Japanečín...

Nastasja: S Ivanem Fjodorovičem Japanečinem jsme byli důvěrní přátelé. Já, on a nebožtík kníže Lev Nikolajevič Myskin, otec tady knižnice, jsme bývali nerozlučná trojice, tak říkajíc kavaláda. Athos, Porthos, Aramis. Však, želobou, jeden tři v hrobě, skolen pomluvou a kuli, drnby stojí před vámi a dosud zápasí s pomluvami a kulmi...

Nastasja: S kullemi!

Ivolgin: Jsou zde, v mých prsou, utřel jsem je u Karasu a za špatného počasí se orývají. Jinak žiju po všech stránkách jako filozof, chodím, brouzdám se po městě, hraju šachy ve své kavárně jako měšťák, který se vzdal činnosti a čítávám Independence. Ale s vaším Porthosem Japanečinem jsme se po předloňské příhodě ve vlaku nadobro rozešli kvůli mullikovi.

Nastasja: Mullik! Jak to, prosím vás? Mullik? Počkejte, ve vlaku...

Ivolgin: Ó, je to hloupá historka, vůbec nestojí za vyzarování...

Nastasja: Ne, to nám musíte povědět!

Varvara: *(prosebně)* Tatinku!

Ivolgin: *(vyčítavě)* Tatinku, někdo se po vás ptá!

Varvara: Je to hloupá historka, tedy zkrátka... Předloni, ano! Potřeboval jsem si zakrýt velmi důležitě věci ohledně své výslužby, zakoupil jsem si tedy jízdenku první třídy a již v civilním plášti vejdou do kupé, usednu a kouřím. Proti mně usedly dvě dámy s mullikem, jedna oblečena v bledě modern, druhá v černém hedvábí, s pláštěnkou. Tvaří se povyšně a rozmloouvají anglicky. Já přirozeně nic, sedím a kouřím - mullik se choulí na kolenou bledě modré dámy, malinký, do hrsti by se mi vešel, černý s bílými tlapakami, innu vzácnost. Já nic, jenom pozoruji, že se dámy nějak mraží... Najednou mi vytáhne bledě modrá dáma doutník z ruky a šup s ním z okna. Beze slova, s dokonalou zdvořilostí, vezmu mullika jemně za obojek a šup s ním z okna za doutníkem. Jenom kvikli! Vlak ubírá dál...

Nastasja: Ukritniku!

Varvara: Výborně.

Ivolgin: Byl jsem v právu, tisíckrát v právu!

Varvara: *(frustrně)* Výborně, tatinku, to je skvělé! Docela určitě bych udělal totéž!

Nastasja: A co paníček?

Ivolgin: Tě? Innu, tady právě začala ta nepřijemnost, beze slova, bez nejmenšího upozornění bác mě do tváře!

Nastasja: A vy?

Ivolgin: *(stikori očí)* Nezdřel jsem se!

Nastasja: A moc? Moc?

Ivolgin: Opravdu maloučko. Byl z toho skandál... z bledě modré dámy se vyklubala jakási přílepkyně generálově Japanečnově. S Japanečinem byl konec, roztržka, zavření.

Nastasja: Ale řekněte, jak je to možné? Asi před pěti dny jsme čelila v Independence přesně tyž příběh! I šaty měla ta dáma bledě modré.

Ivolgin: *(zvrátně)* Ujišťuji vás, i mně se to přihodilo zrovna tak...

Varvara: *(vyčítavě)* Ale opravdu...

Nastasja: Ale, navlas totéž? Pošli vám Independence Belgel!

Ivolgin: Uvažte však, že mně se to přihodilo o dva roky dříve!

Nastasja: A. Leida to!

Gaňa: Tatinku, prosím vás, pojedte se mnou ven, musím s vámi mluvit. *(chce ho odvést)*

Nastasja: *(námle se silně ozve zvonek, Kolja běží otevřít, za ním jde Gaňa, je slyšet hlasy)*

Rogožin: *(hlas)* A, helame ho, jidášel! Buď zdráv, Garko, mizero.

Rogožin: *(vyjde Rogožin, těsně následován Lebeděvem)*

Rogožin: Co, nečekal jsi Partena Rogožina? *(v tom spazí Nastasju Filipovnu, prosebně)* Je to tedy pravda! Tak konec!... No dobrá... *(zauřívě na Gaňu)* Odpovíš mi teď! No... ach... *(nvidia knižně)* Co to? Ty tu jsi taky, knižer? A pořád ještě v karnáskách, e-ech! *(dívá se na Nastasju)*

Gaňa: *(vzpomínavě se)* Co to má, prosím, znamenat? Pánové, tady nejste v maškati, je tu má sestra...

Rogožin: Vidíme, že je tu sestra.

Lebeděv: Je vidět, že je tu sestra.

Gaňa: *(zpyšlí hlas)* Tak co to je? Předně prosím, abyste se odebrali do salonu, a pak bych rád věděl...

Rogožin: *(vztekle)* Nic se nedozvíš! Copak nepoznáváš Rogožina?

Gaňa: Dejme tomu, že jsem se s vámi někde setkal, ale...

Rogožin: Hledám, někde setkal! Sotva před těmi měsíci si mě přece obehrál o dvě stě takových rublů. Tyš mě tam zatáhl a hrál falešně. Neznáš mě? Kdybych ti teď ukázal tři střibňáčky, polezeš za nimi až na Vasiljevsky ostrov po čtyřech! Přijel jsem tě teď celého koupit. Nehleď na to, že jsem v takových botkách, pentz mám, brachu, habaděj, koupím tě celého, se vším tvým živobytím. Všechny vás koupím, budu-li chtít! Všechny koupím! E-ech, Nastasjo Filipovno! Neodhanějte mě, jen slůvko, prosím! Vezmete si ho, nebo ne? *(pohlívá se na Varju, pak s podivem Rogožinovy)* Rozhodně ne, co vás to napadlo? Proč se vůbec ptáte?

Nastasja: Ne? Ne? Tak tedy ne? A já slyšel... Ach! Nastasjo Filipovno! Pryč jste si dali s Gaňou slovo! Tuhle s ním? Copak je to možné? Každému to říká! Vždyť ho celého koupím za pouhých sto rublů, a když mu dám tisícovku nebo třeba tři, abys e vás vzdal, uteče rovnou od oltáře. Víř, že je to tak, Garko, mizero! Víř, že bys vzal ty tři tisícovky! Tady je máši!

Rogožin: Seber si je a táhni, jsi opilý!

Gaňa: *(Lebeděv mu cosi sepírá do ucha)* Správně, outádo! Správně, ty ochmelko! Ech, at už to dopadne, jak chce. Nastasjo Filipovno! *(dívá se na ni jako šílenec)* tady je osmáct tisíc! *(hadí před ní balíček)* Tak! A bude ještě víc!

Lebeděv: *(septem)* Ne, ne, ne, ubrat.

Rogožin: Ne, v tomhle jsi brachu hlupák a nevíš, s kým máš tu keat... *(Nastasja se urazí)* No a já jsem taky hlupák! E-ech! Neměl jsem tě poslechnout.

Nastasja: *(směje se)* Osmáct tisíc máš? Hned je vidět hokryhačel! *(chytá se k očích)*

Rogožin: Tak tedy čtyřicet tisíc, a ne osmácti! V hotovosti, na písko! *(Nastasja se směje a prodáváje oděchod)* Když je to tak – tedy stoi! Ještě dneska seženu sto tisíc. *(provokuje)* Z vani z oplosti.

Rogožin: *(rozohní se)* Nežraním, na mou duši, peníze budou.

Ivočjin: *(vřít se na Rogožina)* Ale co to má vlastně znamenat!

Rogožin: Copak je to zaš? Pojď s námi, starý, napiješ se!

Varvara: *(chvěje se po celém těle)* Copak se mezi vámi nenajde nikdo, kdo by tu děvku vyhodil?

Nastasja: Ale, děvka a já hloupa vás přijela pozvat na svůj večírek! Slyšíte, jak mě sestička cíl, Gavriilo Ardalionoviči! *(chystá se k oděchodu)*

Gaňa: *(k Varvarě)* Cos to provedla *(skočí k ní)*

Varvara: Co jsem provedla? *(Gaňa jí táhne k Nastasji)* Kam mě vlečeš? Máš se ji snad omluvit za to, že pomázla tvého otce a přijela zosoudit tvůj dům *(dvábrvá se sráží rthnutím vyprostit ruku a nakonec přivne bratrovi do obličej)*

Nastasja: Tohle je děvče!

(Gaňa se proti Varvarě rozmáchne vši silou, kniže přiskočí a chytne ho za ruku)

Myškin: Tak už dost, prosím!

Gaňa: Včetně se mi budeš plést do cesy? *(pusit Varju a vši silou udert knižete do nůře)*

(vykřik)

Varvara: Ach! Ach, božel!

Myškin: Mé mlže... ale ji... přece nedám! *(pusit Gaňu, obrátí se tvář ke zdi)* Budete se svyčet za svůj čin! *(Kolja se vrhne ke knižeti a obejmě ho, ostání se řísní za ním)* To nic, to nic.

Rogožin: *(vykřikne)* Bude ho to mrzet! Však budeš lhovat, Gaňko, žes ubíjál takovému... berankovi. Kniže, přítelku mju, pojďme odud, vykašli se na ně!

Nastasja: Uvidíš, jaké srdce má Rogožin!

Myškin: *(zaržene stroj)* Opravdu, někde jsem už viděla tu tvář!

Nastasja: I vy byste se měla svyčet! Nejsi přece taková, jak tadý předsitřitel! Copak je to možné?

Rogožin: *(vylže z pokoje, spěšně se vrdá, srudla přišloupi ke generátoru, vezme ho za ruku)* opravdu nejsem taková, uhodl to. *(odchází, Gaňa jí dožene)* Nechodte se mnout! Na shledanou, večer! Ale určitě, slyšíte?

Varvara: *(na oděchodu)* Prohrás, Gaňko!

Rogožin: *(postupně všichni odejdou, zůstane jen kniže a Kolja)*

Varvara: Všechno bych Gaňkovi odpustil, jen kdyby to dělal z lásky, ale proč si ji bere pro peníze?

Myškin: Ano, váš bratr se mi moc nelibi.

Varvara: Jak by nel! Po tom všem...

Myškin: Za to vaše sestra se mi lhibi moc.

Varvara: Jak pivla Gaňkovi do oči. Varja má odvalu. Ale vy jste to neudělal a jsem přesvědčen, že ne z nedostatku odvahy. *(vylže Varju)*

Varvara: Copak ty tu chceš? Běž k otci, mezlóbi vás, kniže?

Myškin: Vůbec ne, naopak.

Varvara: Ukazuje, že je starší. Ostatně mysljel jsem, že otec odejde s Rogožinem. Músím se za ním podívat *(odchází)*

Varvara: Gaňa je zahánbený! Však má proč. Přišla jsem vám znovu poděkovat a ráda bych se vás na něco zeptala: vy jste Nastasju Filipovnu dřív neznal?

Myškin: Ne, neznal.

Varvara: Jak jste přišel nato, že není taková? Zdá se, že opravdu není. Ostatně nevyznám se v ní. Měla v úmyslu urazit nás, to je jasné. Ale proč nás přijela pozvat, když se tak chovála k otci? A co znamená ta věc s Rogožinem? Má-li člověk trochu sebedůry, nesmí přece takhle mluvit, zvláště v domě svého... a ona vás poslechla...

Myškin: Jak to, poslechla?

Varvara: Řekl jste jí, aby se svyčkla a ona se hned docela změkčila. Máte na ni vliv, kniže *(vstoupí Gaňa)*

Gaňa: Kniže, zachoval jsem se španě, odpustte mi. Tak odpustte, odpustte mi prosím... *(obejme se)*

Myškin: Neměl jsem... že byste byl schopn...

Gaňa: Omluvte se vám? Jak jsem mohl věřit, že jste idiot! Všímate si toho, co ostatní nikdy nepozorují. Takhle si s vámi o všem pohovoří... ale raději nel!

Myškin: Sestře byste se měl také omluvit.

Gaňa: Ujistuji vás, kniže, zkoušel jsem to mnohokrát, ale tadý se upřimně neodpouští. *(po chvíli)* Ne, neodpouštím ti.

Varvara: A pojeděš se mnou večer k Nastasje Filipovně?

Gaňa: Tvářš-li na tom, pojedu, ale uvaž sám, mohl-li tam po tom všem jet.

Varvara: Nemí přece vůbec taková. Hrajte komedii!

Myškin: Vím, že je to jen komedie, ale proč? Neměl by sis uvědomit, Gaňo, za koho tě považuje? I když se otci omluvila, i když to byla komedie, tobě se vysmál! Těch pětasedmdesát tisíc rublů za to nestojí, věř mi, bratře! Nejezdí tam!

Gaňa: *(vřoběhne z pokoje)*

Myškin: *(usmívá se)* A takhle je to pořád, copak si opravdu myslí, že to sám neví? Já to vím líp než ona.

Myškin: Když je to tak, proč na sebe bereše takové utrpení, o němž víe, že za těch pětasedmdesát tisíc nestojí?

Gaňa: A takový šátek – je hanebný?

Myškin: Velmi hanebný.

Gaňa: Tak a byste věděl, žením se! Ještě před chvíli jsem váhal, ale teď už nel!

Myškin: Divím se, že ani trochu nepočybujete. Ze si vás Nastasja Filipovna vezme.

Gaňa: Vždyť jiny by jí napállil mnohem hůř, namluvil by ještě ženské, a jak snadno, že se s ní žení jediné pro její vznešené srdce a něšestí. A bral by si ji taky jenom pro peníze. Ale já se nechci přerátovat, i když bych měl... A ona? Neděla totež? Tak proč mě takto pomáží? Protože nepovím!

Myškin: A předim jste ji mlouval?

Gaňa: Jsou ženy, které se hodi jediné za milenký

44

Myškin: Ale překvapil mě váš upřímný smích. Umíte se smát docela jako dítě. Prve když jste se přišel smířovat, přišel jste zrovna tak, jako když se smířují děti. A pak najednou spustíte celou přednášku o pětasedesáti tisících a všech těch hrůzách, to všechno je opravdu nějak nesmyslné a nemožné. Nejednáš z vypočítavosti, jednáš z vášně, ze záujmu, protože mám před sebou důležitý cíl. Jeden můj známý spával, když mu bylo sedmáct, na ulici a prodávasklapesní nožičky – dnes má šedesát tisíc rublů. A tohle všechno já chci přeskóčit a zazit rovnou s hotovostí. Za patnáct let budou o mě říkat Tockij: „Ejhle, Ivolgin, král židovský!“

IV.

(vychází u Nastasji Filipovny)
Nastasja: *(vstoupí knižce, který nebyl pozván)* (jde uvnitř knižce) Litovala jsem, že jsem vás ve spěchu zapomněla pozvat, a jsem velmi ráda, že mi teď sám poskytnujete příležitost, abych vás pochválila za vaši odvahu. *(knižce se nezmůže na slovo, Nastasja ho vede mezi hosty)*
Myškin: *(zastaví se, zasměje)* Na vás je všechno dokonale... dokonce i to, že jste bledá... člověk si vás ani nechce představit jinou... Tak mě to k vám táhlo... já... odpusťte...
Nastasja: *(zasměje se)* Neromlouvajte se, tím byste porušil všechnu svou originalitu. Přávem se o vás říká, že jste zvláštní člověk. Tak vy mě máte zas dokonale, ano?
Myškin: Ano.
Nastasja: I když umíte mistrně hádat, přece jste se zmylil. Ještě dnes vám to připomenu *(představuje)* Kniže Myškin! Darja Alexejevna, pan Tockij...
Tockij: Je mi oří, že poodávám tak originálního mladého muže.
Nastasja: Generála Jeparčina už znáte?

Myškin: A-ano... jistě... dnes... *(společenost ožije, Nastasja posadí Myškina vedle sebe)*
Generál: *(vykřikne)* Ale co je na tom vlastně divného, že knižce přišel? Je to věc jasná a mluví sama za sebe.
Gaň: *(nečekaně Vězné)* Věc je až příliš jasná a příliš zra sebe mluví. Pozoroval jsem knižce, když poprvé uviděl podobiznu Nastasji Filipovny. Dobře se pamatuji co mě tehdy napadlo a k čemu se mi knižce ostatně sám přiznal.
Myškin: K ničemu jsem se vám nepřiznal, pouze jsem vám odpověděl na vaši otázku.
Generál: Výborně, výborně! Takové junáctví bych od vás očekával, knižce. A já vás měl za filozofa! Imu, tichá voda! *(šiška donese Nastasje manžila a ta se do ní zabodí)*
Darja: A podle toho, že se knižce při nevinném žertu zardívá jako nevinná dívka, soudím, že jako slechetný jinoch chová v srdci ty nejchvalnější zámyřky.
Nastasja: *(smích, Nastasja objímá Darju.)*
Darja: Darjo! Přilož do krbu. Kolik je hodin?
Nastasja: Půl jedenácté.
Darja: Pánové, nenapijete se šampanského? Je připraveno. Snad se trochu rozveselíte. Radě, bez ohledu. *(aromé Gani všichni přijmou, Nastasja se hystericky zasměje)* Já sama si dnes dám tři sklenice.
Nastasja: Nemáte zimmici?
Darja: *(chouli se do manžily)* Mám...
Nastasja: *(s pohledem na genrál)* Neměl bychom dopít hostitelce kůd?
Tockij: Rozhodně ne, pánové! Nesmíte odejít. Bez vaší společnosti se mi nesobejdú.
Nastasja: *(Náhle se obrátí na knižce, ostře a pevně)* Knižce, taky moji starí přátelé, genrál a pan Tockij, mě stále chtějí provdat. Co si o tom myslíte? Mám se vdát, nebo ne? Udělám, co řeknete.
Myškin: *(pochybně)* Za... za koho?
Nastasja: Za Gavrilu Ardalionoviče Ivolgina.
Myškin: *(zastaví)* N-ne... nevdávejte se!
Nastasja: Dobře! Gavrilo Ardalionovič, slyšel jste? Tak to je i má odpověď! A tím je všechno jednou provždy skončeno.
Tockij: Nastasjo Filipovno!
Generál: Nastasjo Filipovno! *(všeobecný rozruch)*
Nastasja: Copak, pánové, co jste se tak polekali? A jak se to tváhle?
Tockij: Ale... vzpomněte si, Nastasjo Filipovno, slibila jste... docela dobrovolně... mohla byste mi rochem ohleduz... Je to pro mne těžké... jsem ovšem v rozpacích, ale... zkrátka, zrovna teď, v takové chvíli a... před cizími lidmi a vůbec... takovou vážnou věc cit a srdce... na které závisí...
Nastasja: Nechapu vás, opravdu mluvíte nějak polpíletě. Celý můj život viselk na vlásku, co může být vážnějšího?
Generál: *(zamanit)* Ale knižce... co s tím má společného knižce? A co tu konec konců znamená knižce?
Nastasja: Znamená to, že jsem poprvé v životě našla oddaného člověka, které mu všem. On na první pohled uvěřil mě a já jsem.
Gaň: *(přese se mu hlas)* Nezbývá mi než poděkovat Nastasje Filipovné za nímnožádou důvěrnost, kterou projevila v jednání... se mnou. Nakonec to tak si dopadnout muselo... Ale knižce... Knižce v této věci...
Nastasja: Má záslužka na sedmdesát pět tisíc, což? T o jste chtěl říci? Nezapřijte, určitě jste to chtěl říci Pane Tocky: těch pětasedesát tisíc si nechce a vezmte na vědomí, že vám vracím svobodu zdarma. Zítra začne nový život, ale dnes mám narozzení ajsem svou vlastní paní – poprvé v životě! Genberále, vezmte si své party a darujte je manželce. *(dá mu party.)*

Zitřina opustim tento byt navždy. Také s většinou je konec, panové (řádo by se chystala k odchodu.)

Všichni: Nastasjo Filipovno, Nastasjo Filipovno! (zrve se pronikavě zroněnými)

Nastasja: Konečně! Je půl devácté! Panové, posadte se, prosím, to je rozumné!

Darja: Rogožin, je tu!

Generál: (šepem k rožkěmu) Co říkáte, nezbláznili jste se? Nemyslím obrazně, ale naposmo v lékařském smyslu.

Toočkij: Říkal jsem vám, že k tomu vždycky měla sklony.

Generál: Ak tomu ta horečka... (vejde Rogožin a položí na stůl balík zabalený v novinách)

Nastasja: Co je to?

Rogožin: (šepem) Sio tisti!

Nastasja: Dodržel slovo! Co tomu říkáte?

Rogožin: Rozhlížej se okolo sebe, když navízlš Ganju. Vída ho!

Nastasja: Tenhle člověk na mě nedávno křičel jako šílenec, že mi večer přinese sio tisti.

Dočtržel tedy slovo! Ach, jak je blbý! Ganjo, vídám, že se ne mne ještě zlobíš. Copak jsi mě

doopravdy chtěl uvést do své rodiny? Mne, Rogožinovu holku!

Darja: (zářivě) Nastasjo, přestaň! Měj rozum, děvče! Když je ti z nich tak zle, nech je být!

Snad necheš jít tady s tím, třebas za sio tisti! Dobrá, sio tisti je sio tisti! Bvcm sá ti těch sio

tisti a jeligo vyžeh, tak se s nimi musí. ach, já bych je všechny na tvém místě... damo o

mluvit!

Nastasja: Nezlíb se, Darjo, vždyť jsem to neřikal aze zlosti. Copka mu něco vyřídím?

Opravdu nechápu, kde se ve mně vzala ta bláznivá myšlenka, chtít se dostat do počestné

rodiny. Ga, hečko, popravdu sis mě chtěl vzít, i když si věděl, že tuhle on mi div ne

v předvečer svatby daruje taskové peřky a já je přijímám? A tady Rogožin? U tebe o mne

smlouval a tys přece přijel na námhuvy. Je to tedy pravda, že by ses za tři ruble plazol po

čtyřech až na Vasilevsky ostrov?

Rogožin: Plazol by se!

Nastasja: Nedivila bych se, kdybys snad umíral mladý, ale máš pry slušný plášť? A k tomu

všemu si chceš přivést domů nenávistnou ženu! Váim přece, že mě nenávidíš! Ne, teď už

věřím, že takový člověk by pro peníze vrazil! Já jsem děvka, ale ty si ještě větší! Tamhle o

tom pánovi s kamelíni už ani nemluvim...

Generál: (šprskavě rve) Jste to opravdu vy, Nastasjo Filipovno. Vy, taková uslechtilá

dáma, taková jemná povaha, a tohle! Jaká řeč! Jaké výrazy!

Nastasja: (zasměje se) Ted mám náladičku, generále, a chci se bavit! Dneska je miň veliký

den, dávno jsem na něj čekala. Darjo Alexjevno, vídíš toho monsieur aux camélias, tamhle

sedí a směje se nám...

Toočkij: (zářivě) Nesměju se, Nastasjo Filipovno, velmi pozorně poslouchám.

Nastasja: Proč jen jsem ho mackla vceřech pět let, nepouštěla ho od sebe? Copak za to stáří?

Je porosté takový, jhaký musí být... ještě říkám, že jsem všim vlna, adal mi přece vzdání,

choval mě jako hraběnku, peněz kolik jsem chtělas, řádného manžela mi našel, už před tím a

ted zas Gančicku; a co by tomu řekla, těch pět let jsem s ním nežila, ale peníze jsem brala a

myslela jsem, že jsem v právu! Dočista jsem se pomátal... Říkáš, vezmi si těch sio tisti a

jeňo vyžeh. Když se ti hnusí... Což o to, hnusí sem... Dávno jsem se mohla vdát a nejen za

Ganju, ale i to se mi hnusilo. Ne, radši půjdu na ulici, kam patřími! Bud' se spustim

s Rogožinem, nebo půjdu od zítřka práť přádko! Nemám na sobě přece ani kouska vlasínho...

Odejdi a všechno tu nechám! A kdo si mě pak vezme, zepřej se tady Ganj, bude-li mně čtiti!

Ani tady ten...

Lebeděv: Lebeděv.

Nastasja: Lebeděv by si mě nezval...

Lebeděv: Ne, Lebeděv by si vás nezval, Nastasjo Filipovno, ale za to kniže, ten by si vás

vzal!

Nastasja: Opravdu?

Myškin: (zasepí) Ano.

Nastasja: Vzal byste si mě tak jak jsem, bez něčeho?

Myškin: Vzal, Nastasjo Filipovno...

Generál: (zamanitě) Hledně, nová zápletka. To e dalo čekat.

Nastasja: (k Darjě) Vída, další nápadn'í kni! Ale ten mluv' z čísetho srdce, já ho znám. Asi je

pravda, když o něm říkájí, že je trochu... Z čeho chceš být živ, když si tak zamlouvaný a bereš

si Rogožinovu holku?...

Myškin: Bern si vás jako počestnou ženu, Nastasjo Filipovno, a new jako Rogožinovu holku.

Nastasja: Já že jsem počestná?

Myškin: (řezavě) Ne, nesmělým hlasem! Nastasjo Filipovno, nic jsem ještě neprožil, máte

poravdu, ale... pokládal bych si to za čest, kterou prokazujete vy mně, ne já vám. Já jsem nic,

ale vy jste třepeja a vyšļa jste z toho pekla čistá, a to je mnoho. Já vás... Nastasjo Filipovno...

mám rád. Já, já... umru pro vás. Nedovolim nikomu, aby o vás řekl jediné slovo... Nastasjo

filipovno. Budeme-li chudí, budu pracovat... (checho) ale možná, že nebudeme chudí,

nybrž velmi bohatí, Nastasjo Filipovno. Nevim zatím nic určitého, a je dostal jsem ve

špyčaroch dopis z Moskvy od jakéhosi pana Salazkina, který mi sděluje, že snad dostanu

velké dědictví. Tady je ten dopis... (vynedá z kapsy dopis)

Generál: (zamanitě) Blouzní nebo co? Tohle je hotový bláznec. (ticho)

Lebeděv: Řekl jste, kniže, že máte dopis od Salazkina? To je muž v jistých kruzích dobře

znatý, výborný advokát, a jestliže vám oporavdu piše o dědictví, může te mu věřit. Znáim

nejméně jedno písmo... Kdyžbyste dovolil... (myškin mu podá dopis)

Generál: Ale co to má znamenat? Opravdu jde o dědictví?

Lebeděv: Je to jistá věc, zdědíte bez jakýchkoli obtíží a podle nesporně plané závěti vaší tetý

hečky velké jmění.

Generál: (křiklavě) Nemí možná!

Lebeděv: (ke knižer) Snad také dostanete půldruhého miliónu sa možná i víc. (rozruch)

Generál: A já mu, chudákoví, nedávno půjčili pětadvacet rublů! To je fantastické! Gratuluji,

kniže, gratuluji!

Nastasja: Takže, opravdu jsem kněžnal (Darja se zasměje) To je nečekané rozuzlení...

takhle... jsem si to nepředstavovala... Panové, blahopřejte nám! Někdo myslím chtěl

šampagnské! Postarejte se někdo o víno! Darjo, pojď sem, budu se vdávat, slyšela jsi to? Za

knižete, má půldruhého miliónu...

Darja: Taký už byl nakase! Tohle nesmíš propásat!

Nastasja: Sedněte si přece vedle mne, kniže, tuhle už nám nesou víno, blahopřejte nám,

panové!

Lebeděv: Hurá!

Generál: (táhka s hrázou, zasepí) Kniže, chlápké, vzpamatuje se!

Nastasja: (zpozoruje to a zasměje se) Ne, generále! Já jsem teď taky kněžna. Pane Toočkij,

blahopřejte mi přece, ted' budu všude sedet' vedle vaší ženy. Půl druhého miliónu, k tomu

kniže a nádvěkem pry ještě idol, co může být lepšího? Přišel jsi pozdě, Rogožine! Vezmi si

svojí balík, vdávám se za knižete a jsem bohatší než ty!

Rogožin: (řve mu do ucha, vyřikane na knižer) Zrekn se jí!

Darja: (triumfálně) K vůli tobě se jí má zřític? I já, hodil jsi peníze na stůl jako křupan!

Kniže si ji bere a ty tu jenom vtvádíš!

Rogožin: Já si jí taky bern! Hned, v tuhle chvíli si jí bern! Všechno jí dám...

Darja: Jdi, ty ochlasto, měl by tě odtud vyhnat!

Nastasja: Slyšte, kniže, jak ten křupan smlouvá o vaší nevěstě?

Mýškin: Je opilý. Velice vás mljuje.

Nastasja: A nebudete vám potom hanba, že váš enevěsta div neutekla s Rogožinem?

Mýškin: Měla jste horečku, i teď ještě máte horečku. Vždyť skoro blouzníte.

Nastasja: A nebudete se stydět, až vám budou předhazovat, že si vaši ženu vydíval? Tockij?

Mýškin: Ne, nebudu se stydět... Nebyla jste u Tockého ze své vůle...

Nastasja: A nikdy mi to nebudete vyčítat?

Mýškin: Nebudu.

Nastasja: Pozor, nezabudíte se na celý život!

Mýškin: Nastasjo Filipovno, před chvílí jsem vám řekl, že bych si pokládal za čest, kdybyste svolila být mou ženou, a vy prokazujete čest mě, ne já vám. Chci být se teď nenapravitelně zabít, ale vždyť jste sae mým neprovinila. Nemí možné, aby váš život byl už nadobro zmařen. To, co jste udělala, by málokdo dokázal. A že jste chtěla odejít s Rogožinem, k tomu jste se rozhodla v horečce. I teď jste ještě nepřičtená a raději byste si měla lehnout. Vždyť byste hned zítva šla za praděm, nezastala byste u Rogožina. Jste hrdá, Nastasjo Filipovno, ale snad už jste do té míry nešťastná, že si opravdu přičítáte vinnu. Váš je třeba opanovat, a já vás budu opanovat.

Darja: Je to ale dobrák!

Ge: Vzdělavý člověk, ale zatracený! *(točej se ohýpav odjet)*

Nastasja: Děkují vám, kniže, takhle se mnou ještě nikdo nemluvil, vždycky se mnou jednali jakose zbožím. Slyšel jste, pane Tockij? Jak se vám to líbí? Vždyť je to takřka neshůně...

Rogožine! Počkej, nechod' ještě! Kam si mě chceš odvést?

Lebeděv: Do Jekatěrinhofo. *(Rogožin se zachvěje)*

Darja: *(polekne)* Ale copak, copak dráhoustku? *(vyrhne se k ní)* Zbláznila ses nebo co?

Nastasja: *(se smíchem)* A ty tomu věříš? Že chce znít takové dítě? To by bylo něco pro pana Tockého, ten si v dětech líbnel. Jáde, Rogožine! Kniže! K tobe se teď hodí Aglaja Jeparčinová a ne Nastasja Filipovna. Ty se nebojíš, ake já bych se bála, že tě zním. A ty Gančko, Aglaju Jeparčinovou propáší, viš o tom? Kdybys nebyl snlkouval, určitě by si tě vzala! Ganbari, ale vyvaluje oči!...

Generál: *(kaže vstávaj)* Sodoma, sodoma!

Mýškin: *(zastěně)* Je tomožné?

Nastasja: A ty myslíš, že ne? Máš taky svou hrdoš, ikdyž jsem děvkal. A teď si chce něco užít, jsem přece holka z ulice! Deset let křsem proseděla ve vězení, teď si to vynahrádím! Tak cio, Rogožine! Připrav se, jedeme!

Rogožin: *(zarže)* Jedem! Hej, vy tady... Seděte vinn! Ech!

Nastasja: Ostarrej vinn, budu pit. A bude huda?

Rogožin: Bude, bude! *(darja Alexejevna se blíz k Nastasje Filipovně)* Nechte jí! Je má!

Vsechno je mě! Kralovna! A dost! *(na všechny)* Nechte jí! Nechte jí!

Nastasja: *(samý se)* Co křičíš! Tady jsem ještě svou paní, když budu chít, dám tě vyhodit. Ještě jsem si své peníze nevzala. Dej to sem! V tomhle balíku je je sto tisíc! Fuj, takové svinstvo. Co je ti, Darjo Alexejevno? Měla jsem ho snad zničit? Jak by se mohl ženit, sám ještě potřebuje chůvu. Tánhle hgenarotí mu ji bude dělat, koukej, jak se k němu má! Vidíš, kniže, tvá nevěsta si vzala peníze, protože je zpusilá ženská, a ty ses s ní chtěl oženit! Ale proč pláčeš? Sňad ti to není líto? Sněj se jako já. *(v očích se zalesknu dvé slzy)*

Proč všichni pláčete, i tula Darja! Parnavala jsem na tebe, už jsem to zařídila. Je to tak líp, knižepokřičíš bys mnou pohrdal a nebyli bychom šťastni! Nepřisáhej, neuvěřím! Ne, raději se v dobrem rozjedeme, vždyť i já jsem snlek, nic dobrého by z toho nevzešlo! Copak jsem nesnila i o tobě? Už tenkrát ve vsi, jsem si představovala takového, jako jsi ty, dobeho, povčivho, hodného, takového hlupáčka, který najednou přijde a řekne: Vy jste se mým neprovinila, Nastasjo filipovno, a já vás zbožňuji! Někdý mě to div o trozám nepřijravilo... A potom se objevil tadx ten, každý rok dojížděl na dva měsíce, trozpláhlí mě a zkrzal a potom

zas ojeal. Když byl pryč, tisíckrát jsem chtěla skočit do rybníka, ale byla jsem zbabělá, odvaha mi chyběla. No a teď... Rogožine, jsi připraven?

Rogožin: Jsem připraven! Nechte jí!

Nastasja: *(bere do ruky balíček)* Ganko, něco mi napěadlo. Chci tě odměnit. Rogožine, polze až na Vasiljevsky?

Rogožin: Poleze!

Nastasja: Tak poslouchej, Ganó, chce se ti ještě jednou podívat do duše. Tři měsíce jsi mě trápil, teď je řada na mě. Vidíš tenhle balíček, je v něm sto tisíc! Tak já ho hned teď hodím do krbu. A hned jak začne hořet, musíš holýma rukama rukama upevnit ipevnit z ohně! Když je vyháneš, jsou troje! Všichni jsou svědci. Ale ikdyž who nevyháneš, peníze shoří, a nikoho jiného tam nepustím! Pryč! Všichni pryč! Lebeděve, prohnbte ohně!

Lebeděv: Nastasjo filipovno, nice mě nechěj! poslouchej!

Nastasja: Ach co! *(sama prohnbte ohně a vhoří tam balík)*

Všichni: *(řikají)* Zbláznila se! Zbláznila se! *(řikují se)*

Generál: *(točkem)* Nemili... nemili bychom ji spoutat? Nebo poslat piro... Vždyť se přece zbláznila, že se zbláznila?

Tockij: Říkal jsem vám, že má svůj kolorit.

Generál: Ale přece jen, sto tisíc!

Všichni: *(zmaek, všichni se šerí kolem kamen, křičí)* Proboha!...

Lebeděv: *(glazí se před Nastasjou na kolenu)* Dušičko! Kralovno! Všemohouci! Sto tisíc! Sám jsem viděl, jak je počítali! Dušičko! Buď milosrdná! Poruč, ať vlezu do krbu! Vlezu tam celý, svou hlavu strčím fdo ohně! ... *(sáhá do krbu)*

Nastasja: *(vykřikne a odsvrčí Lebeděvu)* Pryč! Všichni ustupuj! Ganó, copak tu stojíš! Nestyď se! Vlezu do krbu! *(Ganja se nabhře z místa, nemže od balíčku odhrnou oči, Nastasja na něj křičí)* Peníze shoří a lidé se ti vysnějí, vždyť ty se potom oběsí, nemí to žert. *(oběh se rozhoří)*

Lebeděv: *(skáče do ohně)* Dušičko! *(Rogožin ho odsvrčí)*

Rogožin: *(respavší z Nastasji oči a, stále opatuje)* Vidíte mou kralovnu! Takhle je to po našem! Kdopak z vás by tohle dokázal, padavkově!

Lebeděv: Za jedinou tisícovku vymesu balíček v zubech! Ke všem čertům! Hoří, shoří to!

Všichni: *(řičí)* Hoří, shoří to!

Nastasja: Gaňo, na co čekáš? Říkám ti to naposledí!

Lebeděv: Jdi! *(vyrhneze na Ganju)* Jdi, nech té komedie! Vždyť to shoří! Ach, zatracený chlapci! *(Ganja prudce odsvrčí! Lebeděva, oioči se a odchází pryč, při druhém kroku se však zapotáci a omalí)*

Všichni: Omdleli! Omdleli!

Lebeděv: *(řep)* Dušičko, shoří to!

Vykřiky: Zbýtečné to shoří!

Nastasja: Káto, přines vodu a špavci! *(vynáhne kláštění nbalíček s penězi, všichni vyléchnou)*

Lebeděv: *(dojatě)* Nejvyš se snad drobáko poškodila nějaká ta tisícovka, ale ostatníms e nic nestalho.

Nastasja: Všechno patří jemu! *(pokládá balíček vedle Ganj)* Slyšel jste? Řekněte mu to, Rogožine, jdem! Sbohem, kniže, poprvé v životě jsem viděla člověka. Sbohem, Afanasji Ivanoviči, menci! *(odchází)*

Mýškin: *(se vrhne za ní, generál ho dožene)*

Generál: Prosim vás, kniže, vpanamuje sae! Nechteho! Vidíte přece, jaká je! Mluvim s vámi jako otec... *(kaže se mu berze slova vyrhne a mlkva za Nastasjou)*

(u Parfena Rogožina, po půl roce)

(Rogožin otevřel, když viděl Myškinu, zmlhne)

Myškin: Přicházím snad nevhod, Parfene, raději zas půjdu.

Rogožin: (vzpamatuje se) Kdepak! Právě vhod! Pojď' dál! (vede kniže te k židli, kniže se nahodou otočí, vidí Rogožinovi oči a zůstane nehmnutě stát, po chvíli se Rogožin nervózně zasměje) Co se na mě tak upřeně díváš, posad' se!

Myškin: (usedne) Parfene, řekl mi upřímně, vědel jsi, že dnes přijedu do Petrohradu?

Rogožin: (pochvěně) Myslím jsem si, že přijedeš, a jak je vidět, nemýlíli jsem se. Jenže jak jsem homlí vědět, že přijedeš zrovna dneska. Půl roku jsi tu nebyl...

Myškin: (zmataně) I když jsi to věděl, proč te to tak rozklíjuje?

Rogožin: Ale proč se ptáš?

Myškin: Když jsem pře vyslupoval z vlaku, zahlédl jsem pár takových očí, jakými ses před chvílíou díval.

Rogožin: Ale! Čipak to byly oči?

Myškin: Nevím, viděl jsem je v davu, snad se mi to jen zdálo; v poslední době se mi pořád něco zdá. Víš, Parfene, cítím se teď skoro tak, jako před pěti lety, když jsem ještě mřval záhryv.

Rogožin: No, snad sie ti to jen zdálo, kdovi!...

Myškin: Dávno jsme se neviděli. Slyšel jsem o tobě takové věci, jako bys to nebyl ty.

Rogožin: Lidé toho napovídají.

Myškin: Ale usadil ses v otcovském domě, sekáš dobru. To je dobře. Dám patři tobě, nebo celé rodině?

Rogožin: patři matce. Bydlí tady, přes chodbu.

Myškin: Je tu nějak smuno. (dívá se na podobiznu.) Není ti tvůj otec?

Rogožin: Ano. Tohle byla jeho pracovna.

Myškin: Svabou budeš slavít tady?

Rogožin: T-tady.

Myškin: Už brzy?

Rogožin: Přece víš, že to nezavísi na mně.

Myškin: Psarlene, nemám nic proti tobě a rozhodně ti nechci stát v cestě. Sama ke mně přiběhla, takřka od oltáře, a prosila, abych ji před tebou zachránil! Potom utekla i ode mne, tys ji nasedl a zras vedl k oddávkan a teď ti pry zas utekla sem, do Petrohradu. Jel jsem sem, abych jí konečně přemluvil k odjezdu do ciziny, musí se uzdravit, je duseně i tělesně podlonena, zvlášť hlavu nemá v pořádku. Nemníli jsem ji sám doprovázet. Ale jestliže jise se kskutečně smířil, nepjdu jí vůbec na oči a k tobě už taky nikdy nepřijdu. Byl bych veštní rádl, kdybyste se rozeslil, ale sám vás rozpráváti nehodlám. Buď' tedy klidný a nepodezřívaj mě.

Přece sám víš, že jsem nikdy nebyl tvým, opavdivým soupeřem, ani tehdy, když ti utekla ke mně. Teď ses umsmál, však vím čemu. Ano, žili jsme odděleně, dokonce v různých městech a tylo dobře víš. Už jsem ti přece vysvětlil, že to, co k mi cítím, je hlóst a ne láska. A teď jdu a vickat si neublevím. Shobem.

Rogožin: (se skloupou hlavou) Zůstan tu ještě.

Myškin: Nejrādši bych tě někým otrávil! Opavdu. Teď tu se mnou sedíš sotva čtvrt hodiny a všecok vztek mě už přeseš. Zůstan tu ještě...

Myškin: (kamarácký) Když jsem s tebou, věříš mi, ale sotva odejdu, začneš mě znova podezřívat. Jsi jako tvůj otec.

Rogožin: Když jsem s tebou věřím tvému hlasu. (vzbučně) Vždyť já vim, že nás dva nelze srovnávat...

Myškin: Proč to říkáš? A zase se zlobíš?

Rogožin: Ne, kamaráde, v tomhle se rozlihodlo bez nás, a naše mlčení se nikdo nepal. Také jinak mlujeme, ve všem jsme rozdílní. Řikáš, že jsi lknutě. Já k ni hlósti necítím ani špetku.

A ona méněnavídí. Teď se mi o ni každou noc zdává, pořád jen, jak sem s jiným posmívá. Věř, už pšst dnu jsem ji neviděl, neourlám si k ni, protože byse zepřalala. „Co tu chceš?“

Myškin: Co to říkáš?

Rogožin: Jak bys nevěděli! Vždyť mi s tebou utekla od oltáře, sám jsi to pře řekl.

Myškin: Přece nevěříš, že...

Rogožin: Copak mě v Moskvě nezostudila s tím dásojnikem Zemřůžnikovem? Vim to určité a bylo to den potom. Co určila datum svatby.

Myškin: (vykřikne) To není mpozňení!

Rogožin: Vim to! Chceš říci, že není taková? S tebou taková není a sama by se nad tím zhorzila, ale se mnou je právě taková. Vim určité, že s Keilerem, s tím dásojnikem co bojuje, si začala jen proto, aby se mi mohla vysmívat...

Myškin: (s hrůzou) A... přece se s ni chceš ožernit?

Rogožin: (řezce se podívá na knižce, po chvíli) V Moskvě jsem ji tenkrát s nikým nenachytil, i když jsem ji dlouho špeshoval. Jednou jsem jí řekl: „Zasnoubila ses se mnou, vádávš se do slušné rodiny, ale víš, co jsi teď? Jsi čubkai“

Myškin: Ne!

Rogožin: Ano.

Myškin: A co ona?

Rogožin: „Teď bych si tě nevzala a ni za sluhu, natož za muže.“ – „A já se teď odtud nehnu, mně už je všecno jedno,“ odpověděl jsem jí na to. „Dobrá, zavolám Keilera a řeknu mu, aby tě vyhodil.“ Tenkrát jsem po ni skočil a zbil jsem ji do modra.

Myškin: (vykřikne) Není možná.

Rogožin: Pak jsem před ní hned klekl a povídám: „Kdybch měl umřít, nepjdu, dokud mi neodpusíš, a když mě dáš vyvést, utopím se. Co bych byl bez tebe?“ Celý den vyváděla jako rozumu zbavená, plakala, pak mě zas chtěla podfezati nožem. Pozvala Keilera, Zemřůžnikova, zkrálka všechny. „Pánové, dnes si všichni vyjedeme do divadla, on ať si tu zůstan, když chce, já kvití nemu domu sedět nebudu.“ Z divadla se vrátila sama. „Jjou to zbavěklí, boji se té a mně taky chtějí nahnat strach, že pry jen tak neodějš-í z pokojje, vzpomínám na každé tvoje teď pjdú do ložnice a dveře nechám otevřené, avšys viděl, jak se tě bojím!“ Ráno vyšla, a když viděla, že jsem nic nespěl, smála se mi. „Snad ses doopravdy nezbáznil! Takhle umřeš hlady!“ – „Odpusť mi,“ odpověděl jsem. „Nechci ti odpustit a nevezmuš i tě, už jednou jsem ti to řekla. Tos celou noc proseďel na židli a nespál.“ – „Ano, nespál jsem.“ – „A dnes zas nebuděš jist a přit?“ – „Už jsem řekl, že nebudu. Odpusť mi!“ – „Ty si tady asi umňujěš. Až se za mně provdá, však já ji to připomenu, všgak já ji za to potřápním.“ – „Nevím,“ odpověděl jsem. – „Jak to, že nevíš?“ – „Nevím to, protože mám teď v hlavě jiné věci.“ – „Něč tedy myslíš?“ – „Když vstaněš a jdeš kolem mne, divám se zas tebou a sleduju tě očima, když utichne šástej tvých šarů, sevře se mi srdce a odejdeš-í z pokojje, vzpomínám na každé tvoje slovo, i jak jsi je řekla, celou tuhle noc jsem na nic nemyslel, jen jsem poslouchal, jak ve spanku dyckáš – dvakrát ses pohnula.“ – „Snad jsi už dokonecnezapomněl, že jsi mne ztloukl, snad už o tom ani nevíš?“ zasmála se. „Možná, že jsem na to zapomněl, nevím.“ –

A když ti neodpusíš a neprovdam se za tebe?“ – „Už jsem řekl, že se utopím.“ – „Ale před tím mě možná zabiješ...“ Po těch slovech se zamyslela. „Vezmu si tě, parfene Semjonovič, ne proto, že se tě bojím, ale proto, že jsem beztak ztrávená. Co si o tom myslíš?“

Myškin: Co ty sám si o tom myslíš?

Rogožin: Ale co já...

Myškin: Nejvíce se dívám tomu, že si tě chce zase vzít. Vždyť už tě dvakrát odmítl. Co ji k tobě ještě láká? Jediné to dsmad, že ji kolik milujuš. Slyšel jsem, že některé ženy touží zrovna po takové lásce... jenže... (zazrání ee)

Rogožin: Proč ses zase uvsmánil na otcovu podobiznu?

Myškin: Ale napadlo mň, že nebyť toho dopuštěm, nebyť té lásky, asi by ses za chvíli podobal svému oci. Vtichost by ses usadil v tomto domě s poslušnou ženou, slova bys na vězákách odměňoval, nikomu bys nevěřil, a jen bys mlčky, zamračené hromadil jmění.

Rogožin: Jem esměj. A viš, že ona, když si prohlížela tady tu podobiznu, řekla přesně totéž? Je to zvláštní, ať se teď ve všem shodujete...

Myškin: (zvedávej) Copak ona už tu byla?

Rogožin: Byla. Dlouho si tu prohlížela tu podobiznu a vypřáhávala se na nebožtka. "Ty bys byl zrovna takový," smála se pak. "Ty, Parfene Semjonovič, tpiáš na silné vášně, takové vášně, že by tě zavedly rovnou na Sibiř, do káznice, kdybys neměl taký rozum, ale ty máš hodně rozum!" Nikdy dřív takhle se mnou nemluvala!

Myškin: (s nadějí) Kdo vl, možná, že vás bůh ještě usmří.

Rogožin: Ne, tomu nevěřím!

Myškin: Zřejmě o tobě bnesmyslil tak špatně, jak se domníváš. Jinak by to přece zranenalo, že se vědomě vrhá do řeky nebo na nůž, když si tě hodlá vzít. Copak je to možné?

Rogožin: Do řeky nebo na nůž (směje se). Právě proto si mě bere, že u mě ten nůž čeká!

Copak ještě pořad nechápáš, kniže, o co jde?

Myškin: Nerozumím ti.

Rogožin: Šnád opravdu nerozumíš (směje se). Říká se o tobě, že jsi trochu... milujer jiného, rozumíš? Zrovna tak, m jako já miluju ji, tak ona miluje jiného. A viš koho? Tebe!

Myškin: Mne!

Rogožin: Tebe! Už tenkrát na všečtiku si tě ztamlňovala. Jenže si myslí, že si tě nesmejí vzítim protož by tě tím zničila.

Myškin: Ale jak to, že od tebe utekla ke mně a... ode mne...

Rogožin: A od tebe ke mně? Což oti! Mívá všelijaké nápady! Hned se na mě rozkřikne: "Stejou k oklámim, jako bych šla na popravu! Honem stroj svaťbu!" Sama naléhám, sama určí den, ale jkdýžse doba blíží, zase se zalekne. Pláče, smněje se, zrnitá se jak v honěce. A co je nato divného, že i od tebe utekla? Utekla proto, že si najednou uvědomila, jak tě má rada. Bylo to nad její síly. Nebyť mne, už dávno by se vrhla do řeky, věř mň. Jen proto to ještě neudělala, že já jsem pro ni možná mnohem strážnější, než řekla. Bere si mě ze vzdoru... Jestli si mě vezme, tak jedně ze vzdoru...

Myškin: (s nadějí) Ale co... co to říkáš...! Ty všechno strešně přehláníš... (kniže si bezděčně pohrává s Rogožinovým nozem)

Rogožin: Nech toho, (rychle vezme knižici nůž a položí ho zpět.)

Myškin: Jako bych to našl, už když jsem se blížil k Petřeburgu... nechálo se mis eml. Chciť jsem na všechno tady zapomenou, vyřva sítu ze srdce! Tak sbohem! Ale coňo. (Pozdrutě bere do ruky nůž. Rogožin mu ho opět vytrhne z ruky, vloží nůž popuzeně do knihy a mší ji na jím stůl) Rozčeváš jím listy?

Rogožin: Ano, listy...

Myškin: Ale je to přece zahradnický nůž?

Rogožin: Ano, zahradnický. Proč bych jím nemohl rozčevávat listy?

Myškin: Al šje docela nový.

Rogožin: (knižka zbešje) Co na tom, že je nový! Jasko bych si nemohl koupit nový nůž!

Myškin: (zachvěje se, zahleď se na Rogožina, po chvíli se zasměje) Ale coi je to s námmi!

Odpuť, bratře, když mám tak těžkou hlavu jako teď a k tomu ta má nemoc... Chciť jsem se tě zaprál na něco jiného... ale už nevím, co to bylo. Sbohem... (dáou ke dveřim)

Rogožin: Kniže, všitř v boha?

Myškin: Jask divně se pšá...

Rogožin: (ryprovozí knižice) Jen tak!

Myškin: Tak sbohem.

Rogožin: Sbohem.

Myškin: (přjednou se rozpomenje) Ještě o té víře, minulý týden jsem ve dvou dnešch zaezil čtyři zajímaná setkáni. Ráno jsem jel novou železničnou linkou a a si čtyři hodiny jsem rozníouval s jistým panem S. Je to opravdu vzdelámy čilkověk, těší jsem se, že siphovořim se skutečným vědem. Překvapilo mě však, že celou dobu jako by mlubvil o někem docela jinem. I dřív jsem při setkání s ateisty vždycky mřval dojem, že mluví sa piš v knihách o někem jinem, i když zdánlivě mlubvil a psali o tom. Také jsem mu tořekl. Asle smnad nejasně, protože nie nepochopil. Večer jsem zašel na noekch do újezdního hotelu, kde zrovna předěšle noci došlo kevrždě, takže při mém příchodu o tom všichni mlubvil. Dva usedli a docela sřizlivy vesničani, staří znáni, dokonveceptiřelé, si vypili čaj a šli spát společně do jedné komůrky. Jeden z nich si však u však u drzuhého pověšni sřibmých hodiněk na žluté perlickamí vyšřivaně šňorce. Ten člověk nebyl zloděj, ba naopak byl poctivec. Ale hodincky se mu tak zalibily, že nakobnec neodolal; vzal nůž, akdyž se joho přítel obrátil, zezadu se k němu připlížil, roznáchil se, zvedl oči k němu, pokřičoval se, v duchu se vřoucně pomodlil: Bože, odpusť mň, ve jměnu Krista! A pak jednou ranou podřřiz přítelē jako betrasa a vzal mu hodincky.

Rogožin: (směje se) To si dám říbit! Ne, to se povedlo!

Myškin: Nazřiti ráno jsem se šel projít po městě a najednou vidim opitého vojáka, který se potácel po dřevehnen chodnimu. Přijde ke mně a povídá: "Kup, Milostpane, sřibmý křížek, dam ti ho za dvacet kpopějek. Je z pravého sřibru!" V ruce měl křížek, jenže byl na p-řmí pohled z činu. Dál jsem mu dvaseunik a křížek jsem si hned pověšil narkk. Ně tráři mu bylo vidět, jak se raduje, že napálil hlouprého panáčekas, a docela určiť šel peníze hned propit. Jdu a říkám si: Ne, ještě vyčkám s odsouzenim prodavače toho Krista. (loučí se s Rogožinem) Nashlkedanou a bůh s tebou!

Rogožin: Lve Nikolajeviči! Máš u sebe ten křížek?

Myškin: Ano, mám ho na krku.

Rogožin: Ukaz. Dej mň ho.

Myškin: Šnád bys...

Rogožin: Budu ho nosit a ty nos mňj.

Myškin: Máme si tedy vyměnit křížky? Prosim, Parfene, s radostí, pohratřime se, ukáž ať tě aspoň na chvíli obejmu ty divný člověče!

Rogožin: (učkne, zamutlá nesrozumitelně a podřvne se usměje) Tak si ji vezmi, když je ti souzenal. Je vni! Ustupuj! Pamatuji na Rogožina! (Myškin odchází) (Rogožin vyřočí k vyklemtu, chvíli stojí proti sobě, Myškin se nraočí, chce mu videt lépe do obličje, Rogožin se usřiklne a zvedne pravou ruku s nozem.)

Myškin: (nebrání se) Parfene, nevěřim... (zápětí se mu k nepoznamni změni výraz tváře, vydá nepředsavřitěly šřek, course a padne naznak. Rogožin se potěví a uřká prýč.)

VI.

Hlas: Jakmile se kniže uzdravil, převezli ho do Pavlovskas ne nevelké leni sídlo k Lebedevovi. Tou dobou tam shodou okolnosti trávili čas v bohaté vile také Lepančimovi.

Myškin: Držte mě pod zámek, jako byste mě pokládali za svůj majetek, víte, aspoň nady ne venkově bych si to představoval jinak. Ujišťuji vás, že budu přijímat lidi podle svého vkusu a vyřádu si kam budu chít.

Lebedev: Imu ovšem, ovšem.

Myškin: A pročpak tu stojíte na špičkách, Lebedev, a proč se pořád trápíte, jako byste mi chtěl pošepat nějaké tajemství?

Lebedev: Jistě osoba mi právě dala vědět, že by se s vámi ráda setkala.

Myškin: Nastasja Filipovna? Ale proč pořádji? Víbec ne. Sám k ní půjdu, třeba dnes.

Lebedev: Ne, ne, ona se neobává toho, co vy si možná myslíte. Ten lump se ostatně demně chodí pat na vaše zdraví, víte o tom?

Myškin: Nějak příliš často mluvíte o Rogožinovi jako o darebákovi, to je mi tuze podezřelé.

Lebedev: Nic vám nemůže být podezřelé, víbec nic, chtěl jsem vám jen vysvětlit, že se jistě osoba neboují jeho, nýbrž někoho jiného, ale dočista jiného.

Myškin: Tak už mi prosím vás řekněte koho?

Lebedev: To je právě tajemství.

Myškin: Či tajemství?

Lebedev: Váš. Sám jste mi nejjasnější knize, zakázal, abych před vámi o tom mluvil. *(náhle)*

Bojí se Agája Ivanovny.

Lebedev: Jsem netvor, netvor... jsem a vím to.

(ozvou se hlasy generátlové a jejich dcery)

Lebedev: Sama generátlová s dcerami k nám jde, mám je pusit nebo ne?

Myškin: Proč ne? Všichni jsou vltáni. Ujišťuji vás, Lebedev, že jste hned od zakátek nějak špatně pochopil můj vztah k lidem, usavilně jste na omylu. Nemám nejmenší příčiny před někým se schovávat nebo něco tajit.

(Lebedev odchází, potom vejde Lizaveta Prokofjevna, za ní Alexandra, Agája, Adelaída. Knize je radostně vítá. Lizaveta Prokofjevna si ho starostlivě prohlíží.)

Generátlová Opravdu, knize, myslela jsem, že tě najdu ještě nemocného na lůžku, tak jsem všechno v úzkosti zveličila, a nechci zapírat, tvá šťastná tvář mě teď hrozně zannuzela. Ale věť, trvalo to jen chvílička, než jsem si to rozvěžila. Snad ani uzdravení vlásmního syna, kdyžbých nějakého měla, bych se neradovala jako z tvého. Jestli mi nevěříš, měj by ses syděti ty, ne já. Zdržíš se tady v Pavlovska dlouho? Jsi přece sám? Neozvali ses?

Myškin: *(s pousmáním)* Ne, neozvali.

Generátlová Na tom není nic k smíchu. To se stává.

Adelaída: *(jakoby pro sebe)* Není nad... truchlivého rytíře.

Generátlová Jaky truchlivý rytíř? *(přísne si změří Agájou)* Zas nějaký nesmysl!

GENERAL: Tážé, truchlivý rytíř opět na programu?

Generátlová Ničemu nerozumím, když už dáte pokoj s těmi hloupospmi? Tak vysvětlíte mi toho truchlivého rytíře, nebo je to tak hrozné tajemství?

(Všichni se smějí.)

Adelaída: Prosíte existuje taková ruská básně o truchlivém rytíři.

Generátlová Nějaký nový nesmysl, nebo uždlivý vtip?

Agája: *(fohlaně a distogivě)* Žádný nesmysl, nýbrž nejlhubší úcta. **Generátlová** Napřed se chechtají jako possedli a napědnou zas nejlhubší úctai. Taká úcta? Okamžitě řekni, kde se v tobě zřísťajasna najědnou vzala nejlhubší úcta.

Agája: *(pořád seriozně)* Proto nejlhubší úcta, protože v té básni je vylíčen člověk, který předně je schopen vyvést si ideál a za druhé v něj potom věří a nakonec mu dokáže slepě obětovat život. A co se týče dámy jeho srdce – nezalžeio mu na tom, jaká byla, jemu stačilo, že si ji vyvolil a uvěřil v její čídstou krásu, a pak ji do smrti uctíval. Schopnost takového citu znamená přece mnoho. Truchlivý rytíř je také Donn quijot, jenže vážný, ne komický. Někped jsem někdeu nerozuměla a jen se smála, ale teď mám truchlivého rytíře ráda a hlavně si vážím jeho jednání.

(Dlouhá P a u z a.) (Myškin se topí v rozpacích.)

Generátlová Je to asi nějaký hlupák, i s tím svým jednáním. A ty ses nám tu, holka, rozpovídala. A co ty veš? Chci tu básně hned slyšet.

(Agája se postavnla doprostřed pokoje a se zřřčicma ozima přednáší.)

Žil truchlivý rytíř kdysi,
proslavky a nemluvný,
bledý v tváři, chmurné rty,
starečný a upřímný.

Jednou vidění měl skvoucí,
nad nímž rozum musí stát,
a ten dojem nehybnoucí
v srdce hluboko mu pad.

Pak už s duší popálenou
nepohlédl na ženu,
promluvit se žádou ženou
nechtěl do konce svých dnů.

Čistou laskou překypoval,
větem smu, jež štádko snít,
A.M. D. si namaloval
vlásmi krví na svůj šit.

Navrátiv se na hrad dálný,
žil tam zavřen do čtyř stěn,
nemluvný a stále žalný
skonal, duchem zalemněn.

(dojaly knize vsial, dívá se Agája do očí, odchází. P a u z a.)

Generátlová Bože, to je krásai! Kdo napsal ty vešce?

Adelaída: Puškin, mamá, neuvádějte nás do rozpaců, to byste přece měla vědět. **Generátlová** Bodejt by z vás člověk nezhloupil! Svyďte se! Hned jak přijde domů, dáte mi ty Puškinovy vešce! Agája, pojď sem! Poitb mě, krásně si to přednesla, jenže... jestli ji to myslela upřímně. Je mi té líto jestli ses mu chtěla vysnívat, víbec ti to neschvaluji. Rozumníš? Teď jdi, síčno, doma si o tom ještě promluvíme. *(Agája odchází)*
Stejně jsme se tu zdrželi. Nashledanou, knize. *(všichni vstanou k odchodu)*

VII.

(na procházce, v parku u lavičky, knižka s Aglájou)

Aglája: (hrůzně) Vidíte tu lavičku? Líbí se vám to misro? Někdy sem chodivám poseďte časné z rána, kolem sedmé hodiny, když ještě všichni spí. Chci si s vámi promluvit o nesmírně důležitě věci, která se týká přímo vás. Přijďte, budu vás čekat. Doufám, že to nikomu neprozradíte. Sdíle se! I tohle jsem vám musela říct. A teď mě nechte samotnou, už se s vámi nechci věst. (kníže zůstává sám, usedá na lavičku) (noc, Mýškin stále sedí na lavičce, vystoupí Nastasja v pozadí Rogožin, Nastasja kládne před knižkem na kotena a chytne ho za ruku)

Mýškin: Vstah, vstah, rychle vstah!

Nastasja: Jsi šťasten? Šťasten? Řekni mi jen jediné slovo, jsi teď šťasten? Dnes, teď? Byl jsi u ní? Co říkal? Už nebudu... Vidím tě naposled, naposled! Teď už určitě naposled!

Mýškin: Ukádni se, vstah!

Nastasja: Spoleh (žeji prve)

(ráno na lavičce, přijde Aglája, volá Mýškina a rozemře se)

Aglája: (opovržlivě a udiveně) Spí! Vy jste spali!

Mýškin: To jste vy! Ach ano! Ta schůzka! ... já tu spali!

Aglája: Viděla jsem.

Mýškin: Nebudli mě nikdo kromě vás? Nikdo tu kromě vás nebyl? Myslel jsem, že tu byla... jiná žena.

Aglája: Byla tu jiná žena!

Mýškin: Byl to jen sen, to je zvláštní, v takové chvíli takový sen... posadte se. (vezme ji za ruku, posadí na lavičku a usedne vedle ní)

Aglája: Jenže vy jste mě teď úplně popletl! O jaké ženě se vám zdálo?

Mýškin: O... o... vy jste ji viděla...

Aglája: Rozumní, velmi dobře rozumní. Jakou jste ji viděl ve snu: jak vypadal? (hrůžlivě rozemře) Ale ostaneš nechoi nic vědět a neskákejte mi do řeči. (sbírá knižku) Tak podívejte, pozvala jsem vás proto, že vám chci navrhnout, abyste byl mým přítelem (hrůžlivě) proč na mě tak zřídle? (zprysovká) Nebo snad nechte přijmout mou nabídku?

Mýškin: Chci, jenže snad není nutné... totiž vůbec jsem se nedomníval, že je takové nabídky započítá!

Aglája: Co jste se tedy domníval? Proč bych vás sem byla zvala? Co si vůbec myslíte? Nepokládáte mě snad za hloupou holku jako všichni u nás doma?

Mýškin: Nevěděl jsem, že vás pokládají za hloupou holku, a já... já sám vás za ni nepokládám.

Aglája: Nepokládáte? To je od vás velmi vtipné. Poslyšte, dlouho jsem vás nečekala, abych vám, mohla všechno povědět. Nechci, aby se mi doma smáli; nechci aby mě pokládali za hloupou holku, nechci, aby mě pořád vďávali! Chci... chci utéct z domova a vás jsem si zvolila za pomocníka.)

Mýškin: (vykřikne) Utéct z domova!

Aglája: (grané hrůvě) Ano, ano, ano, utéct z domova! Už nechci, aby mě pořád nutili se červnat. Chci alespoň s jedním člověkem mluvit o všem jako sama se sebou. Nechci jezdit na jejich báby, chci být užitečná. Nevídlá jsem ani jeden gotický chrám, chci se podívat do Říma, chci si prohlédnout všechny vědecké sbírky... chci studovat v Paříži. Malce a oči jsem už dávno oznamila, že hodlám stít co stít změnit své sociální postavení. Hodlám se věnovat výchově dětí a společám přitom na vás, protože jste říkal, že máte děti rád. Mohli bychom se společně věnovat výchově dětí, i když ne hned, tak alespoň v budoucnu. Budeme spolu užiteční; nechci zůstat generálskou dcerkou... Řekněte, jste hodně vzdělaný?

Mýškin: Ó, vůbec ne.

Aglája: To je škoda, já myslela... jak to, že jsem si to myslela? Ale přece mě musíte věst, protože jsem si vás zvolila.

Mýškin: To nemá smysl, Aglájio Ivanovno.

Aglája: (vykřikne) Chci, chci utéct z domova! A jestli odmítnete, vezmu si Gaňu.

Mýškin: (usměje se pro sebe) Vy jste žila pořád doma, Aglájio Ivanovno? Totíž chci říct, nikdy jste nechodila do nějaké školy nebo nestudovala v ústavu?

Aglája: (zasmrčene) Nikdy jsem nikam nechodila, pořád jsem seděla doma jako v láhvi se zátkou a z láhve se rovnou provdám; proč se zas usmíváte? Pozorují, že se mi podle všeho také posmíváte, držte s nimi, nezlobte mě, stejně nevíím, co se se mnou děje... jak vidím, přišel jste sem v pevné víře, že jsem do vás zamilovaná a pozvala jsem si vás na dostaveníčko.

Mýškin: Věsta jsem se toho skutečně obával, ale dnes jsem přesvědčen, že...

Aglája: Cože! Vy jste se obával... vy jste se opovězli myslet, že... Pamatujete! Snad jste si nemyšlel, že jsem vás sem pozvala proto, aby nás tu přišli a přinutili vás, abyste si mě vzal...

Mýškin: Aglájio Ivanovno! Že se nestydíte!

Aglája: (srdí se sdepnou hlavou) Vůbec se nestydím. A jak jste se tenkrát mohl opovázat poslat mi zamilované psaníčko?

Mýškin: zamilované psaníčko? Mám dopis že byl zamilovaný? To byl nejúčtivější dopis, vryskl mi přímo ze srdce v nejhezší chvíli mého života! Vzpomínám jsem si tehdy na vás jako na světsko bytost... já...

Aglája: No dobrá, dobrá. To já tak... abych vás vyzkoušela. Jestli jsem vás urazila, odpustte mi. Prosim, nevěstejte se mi do obličej, otokte se. Říkal jste, že jste ten dopis napsal v nejhezší chvíli svého života... (říše, opět hledí do země) Vím v jaké to bylo chvíli.

Mýškin: Ach. Kdybyste mohla vědět všechno!

Aglája: (žnou rozrušeně) Vím všechno! Žil jste tenkrát celý měsíc v jednom bytě s tou ohavnou ženou, s kterou jste utekl... (zbledne, vstane, vzpomíná se a opět si sedne) Vůbec vás nemám ráda, (mlčí) Miluji Gaňu.

Mýškin: (říše) To není pravda.

Aglája: Já tedy jsi? Je to pravda; dala jsem mu slovo, předevířem na téhle lavičce.

Mýškin: (chvíli přemítá, pak rozhodně) Není to pravda, všechno jste si vymyslela.

Aglája: To je velmi nezdravé. Tak abyste věděli, polepši se; miluje mě víc než svůj život.

Mýškin: Popálil si ruku?

Aglája: Ano, ruku.

Mýškin: To si sem musel přinést svíčku?

Aglája: Ano... svíčku.

Mýškin: Celou nebo ve svícnu?

Aglája: Nu ano... ne... půl svíčky, oharek... celou svíčku, - co na tom záleží, nezlobte mě! A přinesl si i zápalky, abyste věděli! Rozsvítili svíčku a celou plňhodnu nad ní držel píst, copak to není možné?

Mýškin: Viděl jsem ho večer; měl písty v pořádku.

Aglája: (vzduchne smíchy) Víte, proč jsem teď lhaa? Protože když se chytíte vpláte do lži nebo hodně nepravděpodobného, písobí lez mnohem věrohodněji. Vímmla jsem si toho, jenže mě se to teď nepovědlo, protože jsem neuměla...

Mýškin: Jste ke mně nespravedlivá... i k té nešťastnici, o které jste se prve tak hrůzně vyjadřila, Aglájio.

Aglája: Právě proto, že vim všechno, proto jsem se tak vyjadřoval. Vim, jak jste ji před půl rokem přede všemi nabídl manželství, a že utekla s Rogožinem... Neprerušujte mě, vidíte, že mluvím bez komentáře. Vim všechno. Přijel jste sem kvůli ní, vidíte že kvůli ní?

Myškin: (šklapí hlavu) Ano, kvůli ní. Kvůli ní, jen abych se dověděl... nevěřím, že bude šťastná s Rogožinem, ačkoli... zkrátka nevim, co bych pro ni mohl udělat, ale přesto jsem přijel.

Aglája: (proti nemovit) Jestliže jste přijel a nevíte proč, máte ji asi hodně rád.

Myškin: Ne, já ji nemiluji. (zachvěje se) Ó, kdybyste věděla, s jakou hrůzou vzpomínám na dny, které jsem s ní prožil!

Aglája: Povězte všechno...

Myškin: Neml v tom nic takového, co byste nemohla vyslechnout. Utekla ode mne, a víte proč? Právě proto, aby mi dokázala, že je – špana. Ale nehrůznější na tom je, že snad ani sama nevěděla, že mi to chce dokázat. Utekla proto, že měla nahlášené nutkání provést španý skutek, aby si vzápětí mohla říci: Tak teď jsi provedla novou hanebnost! Vy to snad ani nemůžete chápat, Aglájó! Víte, ona v tom neustálém vědomí vlastní hanby nachází jakousi strasňou neprotrazenou rozkoš, jako by se někomu msčila. Někdy jsem ji přivedl k tomu, že snad na chvíli zahlédla kolem sebe světlo. Ale vzápětí ji znovu tak přemohla zloba, že mně trpce obviňovala, jako bych se stavěl vysoko nad ni, a nakonec mi na mou nabídku manželství přímo prohlásila, že nestojí o měl povyšný soucit.

Aglája: Také jste jí tam držal taková... kazání?

Myškin: Ne, většinou jsem mlčel. Často jsem chtěl mluvit, ale opravdu jsem někdy nevěděl co říci. Víte, v některých případech je lépe nemluvit. Miloval jsem ji, velmi jsem ji miloval... ale potom... potom... potom všechno utloha.

Aglája: Co utloha?

Myškin: Že ji pouze líhují a že... už ji nemiluji.

Aglája: Co můžete vědět... A víte, že mi téměř denně píše?

Myškin: (vykřikne) Cože?

Aglája: A víte co?

Myškin: Ničemu bych se nechtěl. Je šilená.

Aglája: Tady je máte. (přemáhá tři dopisy a hodí je knížat) Už tyden mě prosí, přemlouvá, a říká, abych se za vás provdala. Ona... může ano, je chytrá, i když nemá rozum docela v pořádku, je mnohem chytrější než já... píše mi, že denně vyhledává příležitosti, aby mě mohla vidět alespoň z dálky. Ze je nevinná a v tom spočívá má dokonalost. Píše, že mě miluje, už dávno pryč si toho všimla, a že jste spolu o mně mluvili. Chce vás vidět šťastného, věří, že jedině já znamenám pro vás štěstí. Vy víte, co to znamená?

Myškin: (chvěje se) Je to šílenství, díkyz její pomatenosti.

Aglája: Snad nepláčete?

Myškin: Ne, Aglájó, ne nepláču.

Aglája: Ale co mám dělat? Co mi radíte? Nemohu ty dopisy přece přijímat!

Myškin: (vykřikne) Ó, nechte ji, prosím vás! Postarám se, aby už vám nepsal.

Aglája: Pak jste ale člověk bez srdce! Víte, co znamenají ty dopisy? Je to zářivost, ba víc než zářivost! Ona... myslíte, že si opravdu vezme Rogožina, jak píše tady v těch dopisech? Vždyť se zabije hned druhý den po naší svatbě!

Myškin: Bůh je mi svědkem, Aglájó, že bych dal svůj život za to, abych jí vrátil klid a udělal jí šťastnou, ale... já už ji nemohu milovat a ona to ví!

Aglája: Tak se oběhujte, to se k vám moc hodí! A neřkejte mi Aglájó... Už jednou jste mě oslovil Aglájó... Vy ji musíte vzájemně, musíte s ní odjet. Vždyť vy ji milujete!

Myškin: Nemohu se tak oběhovat, i když jsem dříve chtěl a... snad chci i teď. Ale vim určitě, že ona se mnou zabýne, a proto ji opouštím. Ve své hrůzosti mi nikdy neodpustí mou šásku a zabýne oba! Říkáte, že mě miluje, ale copak tohle je láska? Copak může být nějaká láska

po tom, co jsem již vytrpěl? Je to jako když člověk miluje nějakou ženu nade všechno na světě a potom jí spáří s pěnou u úst, na řetěze za ocelovou mříž, pod holi dozorce.

Aglája: Jak jste zbledl!

Myškin: To nic není, málo jsem spal, zestábl jsem, já... opravdu jsem o vás tenkrát nemluvil, Aglájó...

Aglája: Takže je to pravda! Vy jste o mně opravdu mohl mluvit s ní a... a jak jste se do mne mohl zamilovat, když jsem se viděl jen jednou?

Myškin: Nevím jak. Snil jsem o vás v tehdejší temnotě... byla jste pro mě jako nový úsvit.

Nevím proč jsem si tenkrát vzpomněl na vás. V dopise jsem vám napsal pravdu, že nevim. Všechno to byl jen sen, z tehdejší hrůzy... proto jsem začal pracovat, už bych sem nebyl přijel...

Aglája: (hlas se jí chvěje) Přijel jste tedy kvůli ní?

Myškin: Ano, kvůli ní. (oba mlčí)

Aglája: Když říkáte, když sám věříte, že ta... vaše ženská... je šilená, tak mě přece není nic do jejího šílených fanazii... (zaváhá vykřikne) A jestli se opovřížte poslat mi jediný řádek, tak to řeknu tatinkovi a ten ji dá zavít...

Myškin: (vyskočí) Nemůžete takhle otiit... to není pravda.

Aglája: Je to pravda! Její!

Generálková: (vrajednou se objeví) Co je pravda? Jaká pravda?

Aglája: To je pravda, že si vezmu Gahni! Že miluji Gahni a zitra s ním uteču z domova! Slyšela jste? Je vaše zvědavost ukoljena? Máte z toho radost? (vzdech)

Generálková: Ne, přišel, teď nesmíte odejít. Budte tak laskav a pojdte k nám, pohovoříme si. Takové trápení, stejně jsem celou noc nespala... (odejde)

VIII.

(u Japantini; probíháme plátcí Aglája, po chvíli tatinka souznané věkazi Jelizarova Prokoļevnina s knížkem a Alexandra s Adelaiaudou ze svých pokojů, vzápětí přijde i generál.)

Gová: (padne na sofku) Nemyslete si kniže, že jsem vás sem přivlekla k vyslechu...

Myškin: (hlídá) ale velmi ráda byste se dověděla, jak jsem se sešel s Aglájou Ivanovnou?

Gová: (vubuehne) Ano, ráda bych.

Myškin: Sešli jsme se s Aglájou Ivanovnou v parku přesně v sedm hodin ráno na její včerejší vyzvání. Včera večer mi sdělila, že se mnou potřebuje mluvit o důležitých věci. Hovořili jsme o věcech týkajících se vyhnání Aglájí Ivanovny, a to je všechno...

Generálková: Očkemže všechno, přišel, a nepochybuj, m že to je všechno.

Aglája: (objeví se) jsem velmi ráda, že konečně můžeme vysvětlit všechna nahromaděná nedorozumění. Dovolte tedy, kniže, abych se od vás osobně dozvěděla: ucházíte se o mne, nebo ne?

Gová: Achi božel!

Myškin: Neucházím jsem se o vás, Aglájó Ivanovno – ale... víte sama, jak vás miluji a věřím ve vás... ba i teď...

Aglája: Přám se vás, žádáte-li o mou ruku?

Myškin: (pohlomtev) Zádám, (pšebecne a silně pohmut)

Generál: Ne tak, můj příteli, tohle... tohle je téměř nemožné, jestli je tomu tak, Aglájó... Odpusťte, můj milý!... Lizaveto Proļevnoi! Mělo by se... do toho zasměnou...

Generálková: Neplette mě do toho!

Aglája: Dovolte, mamá, abych i já k tomu něco řekla. Rozhoduje se přece o mimořádném okamžiku v méh životě. Dovolte mi otázku, kniže, chováte – li tedy takové úmysly, na čem vlastně hodláte založit své štěstí?

Myškin: Nevím, opravdu nevim, Aglájó Ivanovno, jak vám odpovědět.

Aglája: Zdá se, že vám došel dech, odpockněte si trochu...
 Myškin: Miliuji vás, Aglájo Ivanovno, velmi vás miluji, jenom vás a ... nežertujte, prosím, mám vás velmi rád.
 Aglája: Tohle je vážná věc, nejsme už děti a musíme se na to podívat z praktické stránky... mohli byste mi laskavě říct, jak to vypadá s vašim jménem?
 Generál: *(polekané mumlá)* Ale, Aglájo. Co to je? Takhle to opravdu nejde...
 Generál: Taková hanba!
 Myškin: jmění... to myslíte peníze?
 Aglája: zajisté.
 Myškin: *(zrazně)* Máno... mám teď sto třicet pět tisíc.
 Aglája: *(hlasitě)* Jenom? Ostatně na tom nezáleží, zvlášť bude-li se šedit... hodláte sloužit v Úradě?
 Myškin: Chci jsem složit zkoušku na domácího učitele...
 Aglája: Vyborně, to ovšem zvýší náš příjem. Chcete se stát komořím?
 Myškin: Komořím? To mě nikdy nenapadlo, ale...
 Aglája: *(Adelaida a Alexandra nevyráží a rozesmíjí se, Aglája se na ně nejprve krvavě podívá, ale vzápětí se rozesmíjí taky a na to vyběhne z místnosti.)*
 Adelaida: Věděla jsem, že je to žert, nic víc! Věděla jsem to hned od začátku.
 Generál: *(vzlyká hněvem)* Ne, tohle už nestřpíni! *(jde v patkách s Alexandrou a Adelaidou za Aglájou)*
 Generál: To je, to je... mohlo tě napadnout něco podobného, Lve Nikolajeviči? Ne... doopravdy... vážně?
 Myškin: Vidím, že se mi Aglája Ivanovna vysmívá.
 Generál: Počkej, chlapče, zajdu tam a ty tu počkej... protože... aspoň ty mi vysvětlí, Lve Nikolajeviči, co to všechno tak říkajíc celkové znamení? Užnej, chlapče, jsem přece otec. Přece jen jsem otec a něčemu neotzumím, aspoň ty mi to vysvětlí!
 Myškin: Miliuji Agláju Ivanovnu. Ona to ví a... dávno to myslím ví.
 Generál: *(krčí rameny)* To je divné... hodně ji miluješ?
 Myškin: Hodně?
 Generál: To je divné, to je mi divné. Totiž je to takové překvapení, taková rána, víš... Všimni mi, nemyslím kvůli jménu, akkoli jsem čekal, že budeš mi víc, ale... v první řadě šleš mi ně deery... jsi vůbec takříkajíc schopný... založit... to šleš? A... a... jakpak: je to z její strany méně ženem nebo doopravdy?
 ALebedev: *(vymoř se)* Tatinku!
 Generál: *(vystřel knize z dříve)* Počkej tu, příteli, počkej! Počkej a rozvaž si všechno, já hned *(zanvře)*
(Věže Generálův s Aglájou v objetí a v slzách)
 Generál: *(Tak se na ni podívá, Ivana Fjodoroviči, ot je celá ona. (Aglája se rozesmíje a obejme otce, opět se vrhne k matce, ukryje tvář na jejich prsou a znovu se rozpláče.)* Ni, copak to s námi děláš, ty zlé děvče.
 Aglája: Zlá! Ano, já jsem zlá! Něčerná! Zhyčkaná! Řekněte to tatinčovi. Ach, vždyť je zde. *(rozasmíje se)* Papá, jste tu? Slyšíte!
 Generál: *(hlubí jí ruce)* Moje milá, ty mě pokřesnil! Tak ty tedy miluješ toho... mladého muže?
 Aglája: *(vzlyká a zvedne hlavu)* Ne, ne, ne! Ani vidět ho nemohu... toho vašeho mladého muže, ani vidět ho nemohu! *(zrudne)* A jestli ser, papá, ještě jednou opovřížte... I říkám to vážně, slyšíte, mluvím vážně! *(Generál se poleká, generálův ho však za jejími zády uklidňuje a naznačuje mu, aby se nemyplačil)*
 Generál: Jestliže je tomu tak, dcerko, dělej tedy, jak chceš; on tam ale čeká, nemělo by se mu šemně naznačit, aby odešel? *(mrhne na generálův)*

Aglája: Ne, ne, ne, to je zbytečné, a ještě k tomu šemně. Pozvěte ho sem. Chci toho mladého muže požádat za promínutí, protože jsem ho urazila.
 Generál: Ano, hodně si ho urazila.
 Aglája: Tak tedy... raději zůstaněte všichni tady a já půjdu sama. *(odjde k e dveřím, ale hned se vrátí)* Dan se do smích! Umru smičy! *(rozběhne se ke kněžce)*
 Generál: Tak co to znamená? Co myslíš?
 Generál: *(Bojm se to i vyslovit... podle mě je to jasné...)*
 Generál: Podle mě také. Jasně jako den. Míluje.
 ALebedev: Nejen to, dokonce je zamilovaná jenže do koho asi?
 Aglája: *(faktka nesměle)* Odpustte hloupostem, osklivému, zhyčkanému děvčeti *(vezme ho za ruku)* a věřte, že si vás všichni nesmírně vážíme. Odpustte mi to, jako dítěti nezbedný kousssek, který snad nemůže mít nejméně následky...
 Myškin: Proč to říkáte, proč... prosíte... za odpuštěním?
 Generál: *(manželův)* Má oči jen pro něho, visí mu na reech a hlá každé jeho slovo! Ale kdybys jí řekl, že ho miluje, hned bude oheň na sířce!
 Generál: Co dělat, to je osud!
 Generál: *(Shochem, kniže, kniže se mlčky ukloni na obe strany a odjede. Alexandra a Adelaida si cosi šepotají a směji se při tom, jelizaveta Prokofjevna se na ně přisně podívá.)*

IX.

(v Penzionu v domě Darji Alexjevny)
 Rogožin: *(víta Agláju a kniže)* V celém domě teď není nikdo, jen my čtyři, *(usadne jen Nastasja a Aglája, Nastasja upřené pozoruje Agláju, ta jako by se na dvam nemohla dobře usadit, konečně se tvrdě podívá na Nastasju a zachvěje se)*
 Aglája: *(říká)* Vile ovšem, proč jsem si s vámi dala schůzku.
 Nastasja: Ne, nevím nic.
 Aglája: *(zachvěje se, dává se do země.)* Rozumíte všem... ale schválně se tvářte, jako byste nerozuměla.
 Nastasja: *(ušklíbne se)* K čemu by to bylo?
 Aglája: Chcete využití mého postavení... že jsem ve vašem bytě.
 Nastasja: *(vzbuchne)* Za své postavení si můžete vy samá! Nepozvala jsme vás, myžně vy mně, a do této chvíle nevím proč.
 Aglája: *(zvedne pyšně hlavu)* Diržte svůj jazyk na uzde, nepřišla jsem s vámi bojovat touto vaší zbraní...
 Nastasja: Tak! Bojovat jste přišla? Myslela jsem si, že jste přece jen... důvtipnější...
 Aglája: Spaně jste mi rozuměla, nepřišla jsem se s vámi... přit, i když vás nemá ráda. Chci... chci s vámi mluvit jako s člověkem. Chci vám odpovědět na vaše dopisy, a to ústně, protože se mi to zdá vhodnější. Litovale jsem kniže před první den, když jsem ho poznala, a také potom, když jsem se dověděla, co všechno se zběhlo na vašem večírku. Bylo mi ho líto proto, že je takový prostomyslný a uvěřil, že by mohl být šťasten... s ženou... takové povahy. A mě obavy s spňily: utrápila jste ho a othodila. Nemohla jste ho mít ráda proto, že jste příliš hrdá, ne, nikoli hrdá, ale proto, že jste ještěná... ale ani to ne, jste sobecká až k šílenství, což dokazují i vaše dopisy. Nemohla jste si zamilovat tak prostého člověka, jako je on, a snad jste jím i v duchu pohrdala a vysmývala se mu; mohla jste milovat jedině svou hanbu a stárou myšlenku na to, že jste zhanobena, že se vám ublížilo. Kdyby byla vaše hanba menší nebo vůbec žádná, byla byste o to nešťastnější... vzpomínáte si, napadal mi tehdy dopis, říká, že o tom psaní víte, a dokonce jste je snad čela? Z toho dopisu jsem všechno pochopila, a správně pochopila. Když jsem pak znovu uviděla kniže, strážně jsem se kvůli tomu trápla a zlobila. Nesmíte se; budete -li se smát, nejste hodná to pochopit...

Nastasja: *(smutně)* Vidíte, že se nesmíte!

Aglája: Ostatně mě je to jedno, smějte se, jak chcete. Když jsem se ho zakála sama vypítavat, řekl mi, že vás už dávno nemiluje, že dokonce vzpomínka na vás je mu trýzní, ale že vás lituje, a že při vzpomínce na vás má dojem. Jáko by měl srdce „navěky probodnuté“! Uhnodla jsem z jeho slov, že každý, komu se zamane, mho může oklamat, a že ať ho oklame kdokoliv, každému odpustí, a právě pro tohle jsem si ho zamilovala... *(zavrazí se, vzápětí však hrde porve ruce hlavou.)* Řekla jsem vám všechno a snad už konečně chápete, co od vás chci?

Nastasja: *(tíse)* Možná, že ano, ale povězte to sama.

Aglája: Chtěla jsem od vás slyšet, jakým právem se vnikujete do jeho citů ke mně? Jakým právem jste si dovolila psát mi dopisy?

Jakým právem vyznáváte jemu i mně, že ho milujete, potom, co jste od něj ulekla tak potupně a s takovou... hanbou?

Nastasja: *(frankově)* Nevyznávala jsem se ani vám ani jemu, že ho miluji... a ... máte pravdu, ulekla jsem od něho...

Aglája: Jak to, že jste to nevyznával, ani jemu, na mě? A co vaše dopisy? Kdo vás prosil, abyste prostředkovala naše námluvy a přemlouvala mě, abych si ho vzala? Což to není vyznání? Proč se mezi nás vtrháte? Napřed jsem si myslela, že mi ho chcete zprohiviti svým vnikšováním, že chcete, abych ho opustila, a teprve později jsem pochopila, oč vám jde; prosil jste se domýšlela, že všim tím přitvořením děláte nějaký vznešený čin... Copak byste ho mohla mít ráda, když si tak zakládáte na své ješitnosti? Proč jste odtud prostě neodjela, místo abyste mi psala směšné dopisy? Proč se teď neprovádáte za slušného člověka, který vás tak miluje a prokázal vám čest nabídnutím sňatku? Je nad slunce jasnější proč: kdybyste si vzala Rogožina, co zbudě z vaší pohany? Dostalo by se vám až příliš mnoho citů! A přitom se necháváte vydávovat...

Nastasja: *(neovládně se)* A vy se nenecháváte vydávovat?

Aglája: *(cíně se navzdírá, zrysoval)* Jak se opovazujete se mnou takhle mluvit?

Nastasja: Patrně jste se přeslechla. Jak jsem s vámi mluvil?

Aglája: Když jste chtěla být počestnou ženou, proč jste tenkrát neopustila Točkéno,

prostě... bez... tyánu?

Nastasja: *(zachvěje se a zbledne)* Co vité o mém postavení, že se mně odvažujete soudit?

Aglája: Vím, že jste nešla pracovat, ale odešla jste s bohatkem Rogožinem, abyste si mohla hrát na padlého anděla...

Nastasja: *(s odporou)* Dost! Pochopila jste mě asi tak jako... moje služka, která se tuhle soudila s žemčichem u smrtěho soudu. Ale i ta by pochopila lépe...

Aglája: Patrně počítvé děvče a živi se svou prací. Proč k ní chováte takové opovržení?

Nastasja: Nechovám opovržení k práci, jím ale k vám, když o ni mluvíte.

Aglája: Když byste chtěla být počtivá, šla byste dělat pradelnu.

(Obě vstanou, jsou bledé a dřeví se na sebe, Rogožin už se neusmívá, poslouchá se zatřpytí zuby a zřítěrněma rukama)

Myškin: *(vykřikne)* Aglájo, přestaňte! Vždyť je to nepravdivé!

Nastasja: *(fráse se)* Tak se na ni podívejte, podívejte se na tu milostivěcnou! A já ji měla z anděla! Ráčila, jste pňřijí sama, bez guvernanty, Aglájo Ivanovno...? A chcete...

chcete, abych vám řekla rovnou a bez přikrášlování proč jste přišla? Máte strach, a proto jste přišla!

Aglája: Z vás mám strach?

Nastasja: Osvědže ze mne! Mě se bojíte a koho se člověk bojí, tím opovrhuje. Když si pomyslíte, že jsem si vás vzála, dokonce až do této chvíle! A víte, proč se mě bojíte a oco vám teď jde? Chtěla jste se na vlastní oči přesvědčit, jestli mám a rádeji než vás, protože

stráše žítte...

Aglája: *(zavěpává)* Řekli mi, že vás nemávidi...

Nastasja: Možná. Snad ho ani nejásem hodna, jenže... jenže myslím, že žžete. Nemůže mě

panávidet a nemohl to řícti! Ostatně jsem ochotna vám odpustit... vzdědem k vaší situaci... ale přece jsem o vás měla lepší mínění, myslela jsem, že jste chytřejší a dokonce hezčí, věte mi... Tak si ten svůj poklad vezměte... divá se na vás a nemůže se vzpamatovat, vezměte si ho, ale pod jednou podmínkou: odejděte ihned! Ale ihned!... *(upadne do křesla a rozpláče se, majechou se však upřené podívá na Agláju, vzápětí se a vykřikne jako šílená.)* Nebo chcete? Já mu hned... po-ru-čím, slyšíš? Stačí, když mu po-ru-čím a on tě okamžitě opustí a zůstane se mnou navždy a také si mne vezme a ty poběžíš domů sama. Chceš, chceš? *(Aglájas se ležne a vrhne se ke dveřím, tam zůstane jako přikovaná.)* Chceš, vyzněnu Rogožinai! Myslela jsi, že už jsem šla pro tvé porážení s Rogožinem k olšář? Teď hned před sebou řiknu: Idi pryč, Rogožine! A knížeti řeknu: Vzpomeň si, cos mi slíbil! Bože můj! Proč jen jsem se před

nimi tak ponížila? Copak jss89

X.

(Myškin se konečně dohřívá k Japaněním, prvnká výměna s generálem.)

Generál: *(rozčítěn)* Jak jste mohloklamat tak skvělou dívku, když jste ji před tím ujišťoval o své lásce?

Myškin: *(nevní smutně)* Ano, ano, máte pravdu, ach, citím, že jsem vineti!

Generál: *(vykřikne)* Copak to stačí? Copak stačí zvolat Točkéj! ach, jarné vineti! Jak jstew to mohl dopustit? Jak je to možné?

Myškin: Ale... vždyť jsem, to vlastně nedopustil...

Generál: Jak to nedopustil?

Myškin: Já nicnedopustil, věte mi. Dodnes nechtápu, jnak se to všechno stalo... já... utkal jsem tenkrát za Aglájou Ivanovnou, ale Nastasja Filipovna omdlela a teď mě pořád nechťjí k Agláje pusiti.

Generál: To je jedno! Měl jste utkat za Aglájou, i když ta druhá letžela v mládbách!

Myškin: Ano... ano... měl jsem... ale ta druhá by zemřela! Zabíla by se, vy ji nezráte, a...

Poslyšte, generále, vidím, že přece jen všechno nevíte. Řekněte, proč mě k Agláje nechťjí pusiti? Všechno bych jí vysvětlil! Vše, obě tenkrát nemluvilý o tom, vůbec ne o tom, prot

všechnoi tak dopadlo... Nevím, jak bych vám to vysvětlil, ale myslím, že bych to mohl vysvětlit Agláje... Ach bože můj, bože můj! Pojdme, pojdme!

Generál: Kam?

Myškin: Pojdme k Agláje! Iva novně, pojdme, okamžitě...

Generál: Není práce u Pavlovsku, už jsem vám to řekl, a proč bychom team chodili?

Myškin: Ona povchopí, pochopí! Pochopí, že to všechno není ono, ale docela, docerla něco jiného!

Generál: Jak to docela něco jiného?

Práce žemte? Zříváte tedy na svém... Žemte se, jn nebo ne?

Myškin: ale ano... žemíse. Ano, žemím se!

Generál: Tedy co není ono?

Myškin: Ó, není to ono, není, není! Je docela hošejně, že se žemím, to nič neznamená!

Generál: Jak to může být hošejvně a nic neznamenat! Copak snad i tohle je nějaká malíkosť? Berete si mladovnou ženu, abyste jí učinil šťastnou, a Aglája to ví, tak jak to

může být docela hošejně?

Myškin: Abych ji učinil šťastnou? Ó ne! Prostě sejenomžením, ona si to přeje, a co na tom, že se žením já... Ale na to m vůbec nezáleží! Jenže ona by jistě umřela. Vidím teď, že její smásek s rogožinem bylby silnější!

Generál: Ženíte se tedy z jakéhosi strachu? To nechtěpu... snad dokonce i bez lásky?

Myškin: Ne, miluji ji z celé duše! Vždyť je to... dítě, teď je dítě, naprosté dítě. Ó, vy nic nevíte!

Generál: A soukasaně jste ujišťoval o své lásce i Aglájnu?

Myškin: Ano, ano!

Generál: Jak o? Tedy chcete milovat obě?

Myškin: Ano, ano!

Generál: Kniže, čoto mluvíte! Vzpanatuje se!

Myškin: Já bez Aglájny... musím, musím ji vidět! Brzy... brzy zemřu ve spánku. Myslel jsem, že dušební noci zemřu ve spánku. Ach, kdyby Aglája věděla všechno... nboprosio všechno. Protože hlavní je vědět všechno! Proč se nikdy o druhém nemůžeme dovědět všechno, když je to nejlví zapotřebí, když je ten druhý vinen?... Ostatně nevím, co mluvíme, plenu se; strašně jistě mě ohromil... copka má ještě i nyní takový obličej jako tenkrát, když vyběhla? Ano, jsem vinen! Nejspíš jsem vším vinen já! Ještě nevím, čím zejména, ale jsem vinen... je tu něco takového, čto vám nemohu vysvětlit, generále, ani pro to nemám slova, ale... Aglája to pochopí! Vždycky jsem věřil, že pochopí!

Generál: Ne, kniže, nepochopí! Aglája Ivanovna mluvovala jako žena, jako člověk, a ne jako... odtažitý duch. Vše co, vy jste nejspíš nikdy nemiloval ani jednu z nich!

Myškin: Nevím... možná, snad; máte v mnohém pravdu... Ach, opět mě začíná bolet hlava, pojdme k ní! Proboha, proboha!

Generál: Ale říkám vám přece, že není v Pavlovsku; je v Kolimně.

Myškin: pojedme do Kolimna, pojedme ihned!

Generál: To je ne-mož-né.

Myškin: pošlyšte, napiš dopis; odvezte jiho.

Generál: Ne, kniže, nbe! Ušetřte mne takových poselství, nemohu!

(*Svazba.*)

(*Kniže svastasyjou se blíží k oltáři, na se mu v poslední chvíli vytrhne.*)

Nastasja: (*sviáda na Rogožina*) Zachraň mě! Odvez mě! Kasim chceš, ihned! (*Rogožin odnáší Nastasju pryč.*)

XI.

(*U Rogožina: Rogožin vidíme Myškina dovnitř.*)

Rogožin: (*je rozrušený a šepká.*) Lve Nikolajeviči, pojd', kamaráde, se mnou, potřebuju tě. Nikolai neví, že jsem tady. Řekl jsem, že jhdu do Pavlovska, a u maminky jsem to tak taky... Víš, jak si na mě prve zvonil, hned jsem si myslel, že jsi to ty. Šel jsem po špičkách ke dveřím a slyším, že mluvíš s hospodyní, ale já hned poránu nařít, že když přijdeš, aby mě buď jak buď zapřela. Ale potom, když jsi odešel, napadlo mi: co když teď stojí na ulici? Šel jsem k oknu, odhul záclonu a ty tam stojíš a koukáš rovnu na mne... Tak to teda bylo.

Myškin: (*gadýchanež*) Ale kde je... Nastasja Filipovna?

Rogožin: (*ponatlu*) Je... tady.

Myškin: Ale kde?

Rogožin: (*upřené se na něj dívá*) Pojdme...

Myškin: Snad abys rozřehli svíčku?

Rogožin: ne, nechá? (*vezme ho za ruku, posadí ho a sám si sedne naproti, tak že téměř dosykejí koleny.*) Sedni si, posedej se na chvíli. (*mlčí.*) ... a potom jsem si řekl: ale na noc ho přivedu sem, abychom tu noc spolu...

Myškin: (*fixstane, noby se mu třason, šepkem.*) Rogožine! Kde je Nastasja Filipovna?

Rogožin: (*ponstane, oba šepkají*) Tam. (*šepme hlavou k zástěně.*)

Myškin: Spi? (*Rogožin se a něj znovu upřené podívá.*)

Rogožin: Tak tedy pojdme... jantže abys... no, pojdme! Jdi! (*hadzuvihne záves.*)

Myškin: Je tu tma.

Rogožin: (*zaznamtlá.*) Je vidět!

Myškin: Vidím sova... postel.

Rogožin: Jdi trochu blíž. (*dlouze se dívá na Nastasju Filipovnu.*) Pojdme. (*opět usetnou.*)

Koukám, že se celý těšes, Lve Nikolajeviči, skoro, jasko když miváš zachvaty, vzpomínáš tenkrát v Moskvě? Ani nevím, co bych si sebou počal...

Myškin: To ty?

Rogožin: (*zastěpá a shtopí oči.*) To... já... (*oba asi pět minut mlčí, pak Rogožin navtze, jako by řeč vůbec nepřerušil.*) Protože kdybys teď dostal zachvat a křičel, mohli by to z ulice nebo ze dvora někdo uslyšet a poznají, že uvnitř někdo je; budou klepat, přijdou... protože všichni myslí, že nejsm doma. Ani svíčku jsme nezapálil, m aby nikdo nepozoroval. Protože když jdu pryč, беру s sebou kniže, a když tu nejsm, nepřijde sem tři čtyři dni nikdo uklizev, tak to mám zavvedeno. Aby tedy nikdo nepoznal, že ti jsm...

Myškin: Počkaj, prve jsem se pial hospodyně, jestli tu nebyla v noci Nastasja Filipovna. Ona už tedy ví?

Rogožin: Vím, že ses pial. Řekl jsem hospodyní, že Nastasja Filipovna věcra přijela a hned zase odjela do Pavlovska a u mne že byla jen deset minut. A že tu byla přes noc, nevím nikdo. Vše ra jsm taky vešl docela zřicha, jako dteska s tebou. Čestou jsem si ještě myslel, že nebudu chtít vejti zřicha – Ale kdepak! Šepá, jde po špičkách, šary si nadvědá, aby nešly, nese je v rukou, sama si na schodech přstem hvozí – to tebe se pořád tak bála. Ve vřaku byla strachy jako šilena a sama si přála jet na noc sem ke mně a povíká: „ Ty mě schlověš a zřira na usvitě jedem do Moskvě,“ a potom chtěla někam do Orlu. I když si šla lehnout, pořád říkala, že pojedeme do Orlu...

Myškin: Počkaj, a co teď, Partene, co teď chceš?

Rogožin: Ale ty se mi nelíbíš, že se pořád těšes. Přes noc tu budeme spolu. Protože, když přijdou, začnou hledat a prohlížet, hnedka ji uvidí a vyneseu. Budou se mě vyptávat, řeknu, že já. A hned mě odvedou. Tak ať tu teď leží vedle nás, vedle mne a tebe...

Myškin: (*vřele*) Ano, ano!

Rogožin: Tedy neprozradit se a nenechat ji vynést.

Myškin: Rozhodně ne! Ne, ne, ne!

Rogožin: Co je s tebou, nemůžeš vsát?

Myškin: (*zaznamtlá*) Noby mi selhal, to je od strachu, znám to... Až přejde strach, vsanu...

Rogožin: Počkaj ještě, než usnu, pak si hned lehneš... a já s tebou... a budeme poslouchat... protože, bratře, já ještě nevím... já hochu, ještě teď všechno nevím, tak ti to říkám předem, abys všechno věděl předem... (*stle.*) Protože, bratře, dteska je horko a toť se ví, zápnach...

Myškin: (*berhývne*) To je...

Rogožin: Což tedy koupit květiny a celou ji obložit? Jenže myslím, kamaráde, že nám ji bude v těch květkách líto.

Myškin: Poslouchej, poslouchej, řeknu mi čím jsi to udělal? Nožem? Tim nožem?

Myškin: Abych ji učinil šťastnou? Ó ne! Prostě sejenmonžením, ona si to přeje, a co na tom, že se žením já... Ale na to m vůbec nezáleží! Jenže ona by jistě umřela. Vidím teď, že její snátek s rogožinem byl šílenství!

Generál: Ženit se tedy z jakéhosi strachu? To nechápu... snad dokonce i bez lásky?

Myškin: Ne, miluji ji z celé duše! Vždyť je to... dítě, teď je dítě, naprosté dítě. Ó, vy nic nevíte!

Generál: A souhlasně jste ujišťoval o své lásce i Aglajin?

Myškin: Ano, ano!

Generál: Jak o? Tedy chcete milovat obě?

Myškin: Ano, ano!

Generál: Kniže, coto mluvíte! Vzpanatujte se! **Myškin:** Já bez Aglajin... musím, musím ji vidět! Brzy... brzy zemru ve spánku. Myslel jsem, že dnešní noc zemru ve spánku. Ach, kdyby Aglajin věděla všechno... nhapsio všechno. Protože hlavní je vědět všechno! Proč se nikdy o druhém nemůžeme dovědět všechno, když je to nejvíce zapotřebí, když je ten druhý vinen?... Ostatně nevím, co mluví, plenu se; strašně jistě má ohromil... copka má ještě i nyní takový obličej jako tenkrát, když vyběhla? Ano, jsem vinen! Nejspíš jsem vším vinen já! Ještě nevím, čím zejména, ale jsem vinen... je tu něco takového, cto vám nemohu vysvětlit, generále, ani pro to nemám slova, ale... Aglajina to pochopí. Vždycky jsem věřil, že pochopí!

Generál: Ne, kniže, nepochopí! Aglajina Ivanovna mluvovala jako žena, jako člověk, a ne jako... odvažtý duch. Víte co, vy jste nejspíš nikdy nemiloval ani jednu z nich!

Myškin: Nevím... možná, snad, máte v mnohém pravdu... Ach, opět mě začíná bolet hlava, pojdme k ní! Proboha, proboha!

Generál: Ale říkám vám přece, že není v Pavlovsku; je v Kolmině.

Myškin: Pojdme do Kolminy, pojďme hned!

Generál: To je ne-mož-né.

Myškin: Poslyšte, napišit dopis; odvezte jiho.

Generál: Ne, kniže, nebo! Ušetřte mne takových posestství, nemohu!

(Svazba.)

(*Kniže svastasyou se blíží k oltáři, na se mu v poslední chvíli vytrhne*)

Nastasja: (vstává na Rogožin) Zachraň mě! Odvez mě! Kasim chceš, hned! (Rogožin odhází Nastasju pryč)

XI.

(U Rogožin: Rogožin vidíne Myškina dovnitř)

Rogožin: (je rozrušený a šepotá) Lve Nikolajeviči, pojď, kamaráde, se mnou, potřebuju tě. Nikdo! neví, že jsem tady. Řekl jsem, že hledu do Pavlovska, a u maminky jsem to řekl taky... Víš, jak si na mě pře zvoni, hned jsem si myslel, že jsi to ty. Šel jsem po špičkách ke dveřím a slyším, že mluvíš s hospodyní, ale já hned pořádně nadřel, že když přijdeš, aby mě buď jak buď zapíčila. Ale potom, když jsi odešel, napadlo mi: co když teď siji na ulici? Šel jsem k oknu, odhnal záclonu a ty tam stojíš a koukáš rovnou na mne... Tak to teda bylo.

Myškin: (vůdčím) Ale kde je... Nastasja Filipovna?

Rogožin: (pomalu) Je... tady.

Myškin: Ale kde?

Rogožin: (upřemě se na něj dívá) Pojdme...

Myškin: Snad abys rozložil svíčku? **Rogožin:** ne, načpak? (vezme ho za ruku, posadí ho a sám si sedne naproti, tak, že téměř dohrají kolony.) Sedni si, posadíme se na chvíli. (mlčí) ... a potom jsem si řekl: ale na noc ho přivedu sem, abychom tu noc spolu...

Myškin: (vstane, naby se mu třesou, šepotem) Rogožine! Kde je Nastasja Filipovna? **Rogožin:** (povstane, oba šepotají) Tam. (šepotě hlavou k zástěně.)

Myškin: Spi? (Rogožin se a něj znovu upřemě podívá.)

Rogožin: Tak tedy pojdme!... janzé abys... no, pojdme! Jdi! (nadzvinně zavrás.)

Myškin: Je tu ma.

Rogožin: (zammní) Je vidět!

Myškin: Vidím sotra... postel.

Rogožin: Jdi trochu blíž (dlouze se dívá na Nastasju Filipovnu.) Pojdme. (opět usadnou.) Koukám, že se celky třeseš. Lve Nikolajeviči, skoro, jasko když miváš zachvaty, vzpomínáš tenkrát v Moskvě? Ani nevím, co bych si sebou počal...

Myškin: To vy?

Rogožin: (zastěpá a sklapi oči.) To... já... (oba asi pět minut mlčí, pak Rogožin naváže, jako by řek vůbec nepřerušil) Protože kdybys teď dostal zachvat a křičel, mohl by to z ulice nebo ze dvora někdo uslyšet a poznají, že uvnitř někdo je; budou klepat, přijdou... protože všichni myslí, že nejsm doma. Ani svíčku jsme nezapálil, m aby někdo nepozoroval. Protože když jdu pryč, беру s sebou klíče, a když tu nejsm, nepřijde sem tí čtyři dni někdo uklízet, tak to mám zavedeno. Aby tedy někdo nepoznal, že ti jsm...

Myškin: Počkej, pře jsem se ptal hospodyně, jestli tu nebyla v noci Nastasja Filipovna. Ona už tedy ví?

Rogožin: Vím, že ses ptal. Řekl jsem hospodyní, že Nastasja Filipovna večera přijela a hned zase odjela do Pavlovska a u mne že byla jen deset minut. A že tu byla přes noc, nevím nikdo. Včera jsm taky vešit docela ztrcha, jako dneska s tebou. Cestou jsem si ještě myslel, že nebudu chtít vejít ztrcha - Ale kdepak! Šepit, jde po špičkách, šaty si nadvzdělá, aby neustály, nese je v rukou, sama si na schodech přstem hrozí - to tebe se pořád tak bála. Ve vřaku byla strachy jako šilena a sama si přála jet na noc sem ke mně a povídá: „ Ty mě schováš, a zitra na usvité jedem do Moskvu,“ a potom chtěla někam do Ohlu. I když si šla lehnout, pořád říkala, že pojedeme do Ohlu...

Rogožin: Ale ty se mi nelíbíš, že se pořád třeseš. Přes noc tu budeme spolu. Protože, když přijdou, záknonu hledat a prohlížet, hnedka ji uvidí a vynesou. Budou se mě vyptávat, řeknu, že já, a hned mě odvedou. Tak ať tu teď leží vedle nás, vedle mne a tebe...

Myškin: (vřel) Ano, ano!

Rogožin: Tedy neprozradit se a nenechat ji vynést.

Myškin: Rozhodně ne! Ne, ne, ne!

Rogožin: Co je s tebou, nemůžeš vsítat?

Myškin: (zammní) Nohy mi selhaly, to je od strachu, znám to... Až přejde strach, vstanu...

Rogožin: Počkej ještě, než uslelu, pak si hned lehneš... a já s tebou... a budeme poslouchat... protože, bratře, já ještě nevím... já hochu, ještě teď všechno nevím, tak ti to říkám předem, abys všechno vědět předem... (stěle) Protože, bratře, dneska je horko a toť se ví, zácpach... Ona se bojím otevřít, ale matka má kofenáče plné kytěk, sponusu kytěk a ty tak krásně voní; myslí jsem, že bych je sem přenesl, ale hospodyně by se mohla dovípít, ta je zvědává...

Myškin: (břichlívne) To je.

Rogožin: Což tedy koupit květiny a celou ji obložit? Jenže myslím, kamaráde, že nám ji bude v těch kytčkách líto.

Myškin: Poslouchej, poslouchej, řekni mi: čím jsi to udělal? Jenže? Tim nožem?

Rogožin: Tim samým. Vzal jsem ho ze zamčené zásuvky dnes ráno, protože to všechno bylo ráno, před čtvrtou. Pořád jsem ho měl založený v knize... A... a... ještě tohle je mi divné, že můž zajeť tak na půl druba palce nebo na dva palce... přímo pod levý prs... ale krev vyteklo na košili nejvyšš půl lžičky, víc jí nebylo...

Myškin: *(rozčileně)* To, to já vím, o tom jsem četl... jmenuje se to vnitřní krvácení... někdyneí ani kapka. To když se bodne přímo do srdce...

Rogožin: *(přerušil ho)* Počkej, slyšíš? Slyšíš?

Myškin: *(poletaně)* Ne.

Rogožin: Kroký? Slyšíš? V salónu...

Myškin: Slyším.

Rogožin: Kroký?

Myškin: Ano.

Rogožin: Což abychom zamkli dveře?

Myškin: Zamknem. *(Rogožin zamkne.)*

(Myškin vstává, sedá si na židli, vstává, sklání se k Rogožinovi, sedá si vedle něj, prohlíží si ho, Rogožin jako by se o něm vůbec nevěděl, chvílemi cosi křičí. Vytrhává, směje se, kůže k němu vztahuje ruku, dobývá se jeho hlavu, vlasů, hladí mu tváře... nlehně na polštář, přitiskne tvář k Rogožinovu obličejí, oba pláčú; ráno je nachází -- Rogožina v horečce a bezvědomí, Myškin sedí nehybně na lůžku vedle něj a pokud nemocný vyfřikuje nebo blouzní konější jě, ale jinak nic nechápe a nikoho nepoznává.)